

DIGNUS EST AGNUS, QUI OCCISUS EST, ACCIPERE VIRTUTEM ET DIVINITATEM ET SAPIENTIAM ET FORTITUDINEM. Apoc. V. 12.

IN PACE IN IPSUM

DORMIAM ET REQUIESCAM

ORIENTUR JUSTITIA

ET ABUNDANTIA PACIS.

I. ÉVF. 1900. 8-9. SZÁM

ÖRÖKIMÁDÁS

HAVI FOLYÓIRAT

A LEGMÉLT. OLTÁRISZENTSÉG IMÁDÁSA, S
SZEGÉNY TEMPLOMOK FELSZERELÉSÉNEK
ELŐSEGÍTÉSÉRE HIVATALOS KÖZLÖNYŰL

KIADJA

A KÖZPONTI OLTÁREGYESÜLET

Szerkesztőség-kiadóhivatal Bpest, IV., váczi-u. 46

Ára egy évre 3 korona

Megjelenik minden hó 20-dikán

STEPHANEUM NYOMÁSA, BUDAPESTEN

VIRGO IPSUM, QUEM GENU

IT DEUM ADORAVIT.

SACRIFICIUM DEO

SPIRITUS CONTRIBULATUS

QUI FRUMENTUM ECCE AGNUS DEI

FLORABUNT SACERDOTES.

ET TUR TUR NIDUM ALTARIA.

ÖRÖKIOMÁDÁS

a Központi Oltáregyesület havonként megjelenő hivatalos közlönye.

Tartalom: Felhívás a magyarországi szentségimádó egyesületek római zarándoklatára. — Jubileumunk az Oltáriszentség fényében. — Az eucharisztikus körmenet. — Az Országos eucharisztikus kongresszus: 1. A mintakiállítás. 2. A kongresszus első ülése (augusztus 17-én): *a)* gróf Majláth Gusztáv Károly püspök megnyitó-beszéde. *b)* A legméltóságosabb Oltáriszentség hittani igazsága. P. Tomesányi Lajos előadása. *c)* A papok Eucharistia-társulatának és az Oltáregyesületnek főadata. Porubszky József előadása. *d)* A szent áldozás után. Fischer-Colbrie Ágost előadása. *e)* A lelkipásztorok és az Oltáriszentség. Hahnkamp György előadása. *f)* A legfőbb Oltáriszentség a katolikus szertartásokban és a művészetben. Piszter Imre előadása. 3. A kongresszus második ülése (augusztus 18-ikán): *a)* Az Oltáriszentség irodalma. Varga Mihály előadása. *b)* Minő zene illik az Oltáriszentséghez. Kutschera József előadása. — A legfőbb Eucharistia és az egyházi ének. Irta: Mayer Károly. — Manna. — Tárgyak lajstroma. — Irodalom. — Megholtak névsora. — Hirdetések.

Felhívás a magyarországi szentségimádó egyesületek római zarándoklatára.

A szentév és a kilencszázados jubileum egyik nagy ünnepe: az eucharisztikus kongresszus sikerülten végződött. Most a másik ünnep áldozatai és fáradalmi várnak reánk s rajtunk áll, hogy az is méltó megnyilatkozása legyen Krisztusért buzgó lelkesedésünknek. Míg a múlt napokban igaz vallomást tettünk hazánkban, annak fővárosában, országunk szívében arról, hogy a valódi magyarok hite és hűsége Jézusban meg nem fogyatkozott; *most ünnepünk színtere Róma, a szent város lesz;* vallomásunkat a keresztény világ fővárosában, az egész világ színe és Isten helytartójának trónja előtt azzal kell megtennünk, hogy Rómába zarándokoljunk hitünket kifejezni, az Urat megengesztelni, vallásos buzgalmunkat elevenebbé tenni s a nagy tömegű zarándoklattal tudtul adni, hogy még vannak, sokan vannak a szent szűz Mária országából s szent István nemzetéből, kik az ősök hitéhez és szentségimádó erényeihez hűek maradtak.

Az eucharisztikus kongresszus sikerének biztosítása nem engedett időt és alkalmat arra, hogy a zarándoklat közelebbi szervezéséhez foghassunk: most elérkezett az az idő, hogy ne csak mi magunk buzduljunk s készüljünk a szent utra, hanem ismerőseink körében is tevékenykedjünk, minél többeket rábeszélve s lelkesítve.

Utalunk *Majláth Gusztáv Károly* Erdély püspökének ama szavaira, mikkel a kongresszust befejezve, *a római zarándoklatot fenkölt lelki szorgoskodással szívünkre kötötte.* Jól tudja, át meg átérzi Istennek ez apostoli lelki főpapja, mily fontos, mily nagy jelentőségű, mily egész életre döntően kiható reánk ez a zarándoklat, hogy mennyi isteni kegyelemnek képezi ez majdan szakadatlan forrását; mily megnyugtató vigaszt meritünk majdan halálunk óráján az egyébként oly kínos vívódás közepette abból a tudatból: *Nem mulasztottam el az Ur engesztelő esztendejében Rómába zarándokolni.*

Ki érezné magát a mai hitellenes korszakban oly erős hitűnek, hogy lelkének ne esnék jól az a szellem, a mit Róma szent városának szent templomai lehelnék be lelkébe? Ki volna oly kegyetlen önmaga iránt, hogy míg testi főtartására annyi pénzt fordít, sajnálná lelke üdvétől azt a költséget, mit ez a zarándoklat igényel? Hogyan vallhatná az magát Krisztus igaz imádójának, ki a szent esztendőt hagyja elmulni minden kegyelmével, letűnni minden jó alkalmával, holott látjuk, hogy még a mohamedán is elzarándokol az ő Mekkájába, a pogány indus is lelkesedik az ő szent folyójáért. Ki volna oly közömbös ama szent alkalom iránt, mely csak minden századik évben kínálkozik s melyet az emberiség oly nagy része hiába óhajt, hasztalan kíván, meg nem élhet?

A római zarándoklatra jelentkezni lehet szeptember hó 10-ig a zarándoklatot előkészítő Vargu Mihály plébános és szerkesztőnél Csongrád-Csanyon.

Jubileumunk az Oltáriszentség fényében.

900 éve, hogy Isten országának kapui föltárultak magyar nemzetünk előtt, hogy őseinket bebocsássák imádni az egy igaz Istent. Akkor nagy világosság támadt azoknak, kik Pannoniát lakták; a táltosok elhagyták az állatvér áztatta oltárokat, a garabonczok és javasok a kinyilott jonhókat; megjuhászult a gyilkos pengét villogtató dalia s a féltett leventék pánczélfűzős anyáinak szive nyugodtabban dobogott: mindnyájan odatelepedtek hallani urokat, István fejedelmet, a mint az a békét és szeretetet a keresztről olvasva nékiök hirdette. Akkor lőn, hogy mint a hajnalsillag fényessége megjelent népe fölött a Nagyboldogasszony, kegyelme sugarát szórt a házára s a pogány elmék látni kezdték Isten igazát. Akkor Isten atyai jobbjának Ujja megillette a hősök sziveit s a kiknek illette, meghajolt ellen-séggel daczoló kemény nyakszirtjök a keresztl előtt s a becsületes magyar homlokon a keresztség kristályvize csordult. Akkor hazánk földén Isten szeplőtlen oltárai épültek s az ujon emelt templomok ünnepi csarnokaiban lakomát rendezett számukra a mennyország s vendéglátóul leszállt Jézus,

mint az ő országába meghívott ifju népe közé s a mit ők ott a lakomán ettek, Jézus teste volt s a mit gyönyörködő ajkakkal ittak, Jézus vére volt. Akkor az égi seregek Ura Istene hős nemzetét országa védőjévé avatta; hőseit a győzedelmes kereszt lovagjaivá tette. Isten nemzete fölé szent királyt rendelt, a szent király fejére szent koronát helyezett, a szent koronára az ő kedves drágaságát, a szent keresztet tűzte.

Akkoron az Ur Szentlelke kiömlött a magyar nemzet közé s a szentek tudományába avatta a nép szülötteit: s a szent oltárról vett angyali eledel tiszta piros vérrel ékitette a hervadatlan ifjak orcáit s hófehér fényvel derítette föl Jézus aráinak szüzi homlokait; attól kezdve megindult a vándorlás Magyarországból a mennyek országába, hol a sok üdvözült magyar rólunk emlékezik égi vigasságban.

Az időben volt az igaz honfoglalás, a midőn az Oltáriszentség a maga otthonául foglalta a magyar hazát, hogy az együttlakozásban ő is, ez is, boldog legyen: az időben volt az Ur Krisztus Jézusnak magyar trónfoglalása; a midőn végtelen szeretettel meghódítván a magyar szívet, onnan uralkodik mint biborpiros, erényekkel drágagyöngyös trónjáról.

Azóta imádott Jézus neve hazánkban, azóta terül fölénk Nagyboldogasszonyunk szinarany palástja, azóta lakik közöttünk Jézus az Oltáriszentségben. S a mint az oltár öröklénye azóta ki nem hunyt a hazában, nem hamvadt el sem szívünk isteni szeretete, sem lelkünk hite ki nem aludott.

A midőn nemzetünknek az örökéletre való szültét s a magyarság keresztelkedésének kilenczszázadik esztendejét ünneppel megültük, az imálandó Oltáriszentség fénye ragyogott fölöttünk, mivelhogy miatta, érte és vele gyülekeztünk. Ez annyit is jelent, reménylenünk kell, hogy hazánkban a jövő század alatt az Ur Jézus kizárólagos uralmat terem magának, hogy az ezeréves fordulón nemzetünknek egy legyen népe, nyelve, akarata, hite és Istene.

Az eucharistikus körmenet.

A kilenczszázados magyar kereszténység ünnepiségeinek legfényesebbje az a körmenet volt, a melyben az Ur Jézust magát a magyar székesfőváros palotásorai közt a hit diadalmenetében körülhordoztuk, hogy neki kilenczszázadon át adott jótéleményeiért hálát adjunk az egész világ előtt. Szép volt e körmenet; ilyen még nem volt magyar földön; a mennyország is gyönyörködött benne. Az Oltáregyesület pedig, mely azt rendezte, méltón töltötte be vele hivatását.

A belvárosi főpéblániatemplom, melyből a körmenet indult, ez alkalomra, gyönyörűen volt földiszítve. Az oltárt és környékét legszebb virágok

horitották, a boltívekről sűrű lombfüzerek függtek alá, körülfontva az oszlopokat és gazdag hálózatban ékitve a templomot. A főkapuzat fölött virágból font kereszt s a szentségimádó angyalok képe állott.

Már öt órára teljesen betöltötte a hívek tömege a templomot. A templomon kívül gyülekeztek a körmenetben résztvevő egyesületek és testületek. Fényesen ragyogó zászlók alatt a kath. legény- és ifjusági egyesületek, a kath. nagygyűlés tagjai, az Oltáregyesület a kalocsai és pécsi küldöttséggel.

A szertartást végző Majláth Guszláv Károly erdélyi püspök nagy segédlettel hat órakor az oltárhoz vonult s imádásra kitétte a Legméltóságosabbat; ezután Porubszky József, pápai kamarás, tóalmási plébános lépett a szószékre s lángoló szivéből fakadt gyújtó beszéddel készítette elő a szent menetre a híveket. A beszéd befejeztével megindult a menet. A benne résztvevők mind égő gyertyával vagy fáklyával kezükben haladtak. A fönséges tömeg, mint ragyogó csillag, vonult végig a sorjait álló népesség között. A menetben résztvevők száma tizezerre tehető, míg az azt szemlélők vagy százötvenezeren lehettek. Ötszáz növendékpap, pap és egyházi méltóság haladt az édes Jézus előtt, ki Majláth püspök volt oly holdog kezeivel az ünnepi fényben vihetni.

A püspöki karból Hettyey Sámuel pécsi püspök volt jelen.

Az Oltáriszentségben való hitnek ez országos megnyilatkozásában, nem a külső fény és pompa kifejtése volt az, a mi a menetet mintegy tulvilági szellemiséggel lehelte be, hanem az az ünnepi komolyság, a fönséges áhitat nyugalmas szendesége, mely az arczokat ellepte, az imádságnak benső, illetődött szava, az éneknek a szivvel szorosra fűzött lelkesedése. Ott láttuk a menetben hazánk népének színe-javát; minden nyelv, nemzetiség, foglalkozás, állás és rang egyesült Jézusunknak bemutatott hódolatában. Meghatottan ismertük föl a katolikus főnemes világ legjelesbjeit, a katolikus Egyházért küzdő vezérférfiakat levett kalappal, imádságos tekintettel hitvallást tenni a népek százezrei előtt. Lélekemelő volt szemlélni az oltáregyesületi hölgyek élén és soraiban szent Margit és szent Erzsébet nemzetbelieit, a mint nevükhöz méltó magatartással, kezökben égő gyertyával, földre szegzett szemekkel, imádságot suttogó ajakkal, az áhitat boldogságában játszadozó arczvonásokkal, szivükben rejtett imádó érzelmekkel adtak bizonyosságot arról, hogy a vallásos magyar nő ma is olyan, mint a kik magyar szenteinket nevelték.

Igy vonult el a menet énekelve, imádkozva a belvárosi templomból át a régi Városház-téren, a Kigyó-utczán a Ferencziek-terére, a hol kitünő benyomást gyakorolt a nyitott ajtón át látható templom belscje, mely fényárban uszott. Továbbmenet átvonult a hívők sok ezernyi serege az Egyetem-utczán, az Egyetem-téren, a Papnövelde-utczán, a Borz-utca egy részén, a régi Lipót-, most Váczi-utczán, Irányi-utczán, vissza a templomba. Föltűnt

az Egyetemi-Kör és az Angol-kisasszonyok, valamint az Oltáregyesület épületének gyönyörű díszítése és kivilágítása.

Sötét este volt már, midőn a menet a belvárosi templomhoz visszatért. Itt a körmenetben résztvevők két sorba oszlottak s fényes sorfalat alkottak, mely között a papi testület és a szertartást végző papok az Oltáriszentséggel a templomba vonultak.

Itt, midőn az Oltáriszentség a kettős fényáradat között elhaladt, érte el a Jézusnak hódoló sziveknek boldogsága tetőpontját. Mindannyian, szegény és gazdag, az egyszerű és tudós, a szolgálótól a nagyméltóságúakig mind, mind térdre borultak a kemény kövezetre, az utca porába, vallván Krisztusnak, hogy Ő egyedül a Szent, Ő egyedül az Ur, Ő egymaga a Legfőbb, kérve, könyörögve neki, hogy ragyogtassa hazánk fölött ismét szent István és szent László királyok fényét. Mit éreztünk mi mindannyian, ki tudná elmondani? Mit érzett az édes Jézus, ki bírná megsejteni? Az ilyen találkozásoknál történnek Lourdesban a csodák. Nálunk is történtek. A szivek titkos rejtekében. Oh hány beteg szív lett akkor egészséges, hány halott lélek nyerte vissza, megtérvén, életét.

A templomban *Majláth* püspök az ő csengő hangján rázendített a Te Deum-ra, mire, mint a vihar, zugva, örvendve, győzelmesen énekelték el szent Ambrus és Ágoston himnuszát a hívők.

A szokásos «Tantum ergo» és «Genitori, genitoque» clénekklése után a püspök áldást adott a térdreborult hívőkre s azután bezáródott a feledhetlenül fényes, impozáns, nagyságában megragadó hódolati ünnep.

Az országos eucharistikus kongresszus.

A mintakiállítás.

Az eucharistikus kongresszushoz bevezetésül szolgált a központi Oltáregyesület kiállításának megnyitó ünnepe. A kitűzött időre az egyesületi helyiségek megteltek érdeklődő ünneplő közönséggel. *Mailáth Gusztáv* Károly Erdély püspöke az őt fölkerő többtagu küldöttség kíséretében megjelent a kiállítás helyszínén. *Kánter Károly* egyesületi igazgató, apát. kir. palotai plébános lelkes szavakkal üdvözli a megjelent püspököt és őt fölkeri, hogy a kiállítást megnyitni s a kiállított egyházi ruhákat megáldani kegyeskedjék.

A püspök ur öméltósága fenkölt beszédében kifejti az oltáregyesület hivatásának, az eucharistikus ünnepiségek és az ezen alkalomra rendezett kiállításnak nagy jelentőségét; majd megáldja a kiállított tárgyakat. A szentelés befejeztével *Kánter Károly* apát az egyesület nevében megköszöni a püspök ur öméltóságának fáradozását és kivált lelkesítő szavait s kéri a jelen-

levőkre főpásztori áldását. A lánglelkű püspök áldó-imáját a jelenlevők ténnyelállva fogadják.

Az ünnepély befejeztével a püspök ur ömértósága még sokáig időzött a kiállítás helyiségében, leereszkedően társalogva a hozzája járulókkal. Mindenkihez volt oktató és buzdító szava, melyek hatása alatt édes emlék és érzéssel oszlott szét a megjelentek tömege.

A kiállítás két teremre terjedett. Az első terem főhelyén oltár állott, fölötte a Madonna della Sedia képével. A falakat köröskörül egész magasságban miseruhák és palástok borították, az alsó állványokon velumok, kelyhek és kereszttek sorakoztak izléses rendben egymás mellé. Az egyhanguságot egyoldalt mennyezet oszlatta el; ez alatt az egyházi ruhák anyaga: selyemszövet, keresztbetét, paszománt, vászon, csipke, bélésanyag és más effélék pihentek.

Ismét egy asztalon volt elhelyezve a beteglátogatási szekrény, teljesen úgy kikészítve, a mint az a beteg ellátására szükséges. A szekrény szentség-házalaku, kétszárnyu ajtóval, tetejébe helyezhető kereszttel, az ajtókra illeszthető két karos gyertyatartóval; benne kitűnő beosztással elhelyezhető minden, a mi a beteg ellátásához szükséges: az öltönyök, burza, corporale, különféle edények stb.

A második teremben a rendezés az elsőéhez hasonló volt; a főhelyet mennyezet foglalta el; ez alatt az egyházi fehérneműeket láthattuk; a falakat részben fekete színű római, részint egyéb, görög szertartási ruhák fedték; a középpütt levő asztalon egyházi ércz tárgyak, latin és görög szertartási ciboriumok, kereszttek és kelyhek, füstölők és tömjéntartók ragyogtak. Egy más asztalon a szentmiséhez szükséges öltönyök voltak kellő rendben és elhelyezésben előkészítve úgy, a mint az az öltözésre leghelyesebb. A szingazdag pompa egy-séges összhangba olvadva gyönyörrel illette a szemet: de sokkal inkább boldogította lelkünket a gondolat: ime mindezt az önzetlen áldozatkészség gyűjtötte, a szeretet fáradozással készítette, a figyelmes és gondos szív öröme rendezte a legédesebbnek, a szeretet és boldogság mesterének, az édes Jézusnak, hogy jól érezze magát közöttünk templomaiban.

A kongresszus első ülése.

Augusztus 17-ikén.

A kora délutáni órákban sűrű csoportokban gyültek az oltáregyesületi tagok a katholikus kör palotájának disztermébe s azt teljesen megtöltötték. Egymásután jöttek fényes fogataikon a püspöki kar tagjai, a főurak és főnemes hölgyek. Megjelentek Császka György kalocsai érsek, Dessewffy Sándor csanádi, Firczák Gyula munkácsi, Szmrecsányi Pál szepesi püspökök, Zichy Nándor gróf, Majláth Géza gróf, Cziráky Antal gróf, Zichy János

gróf, Pallaviczini Edéné örgrófné, a központi Oltáregyesület elnöknője, gróf Zichy Nándorné született Zichy Livia grófnő, Kiss Aladérné másodelnőknő, Rudnyánszky Ferenczné, Selmayer Károlyné, Chiczy Ida, id. Heinrich Ferenczné, stb. stb.

Harsányhangu éljenzés közepette lépett Mailáth Gusztáv Károly gróf, Erdély püspöke az emelvényre az elnöki asztalhoz s a jelenlevők feszült figyelmére s gyakran kitörő éljenzésétől kísért következő megnyitó beszédet mondotta:

Székhelyi gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspöknek

a magyarországi eucharistikus kongresszust megnyitó-beszéde.

Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus! Mélyen t. kongresszus! Az első magyar eucharistikus országos kongresszust van szerencsém ő eminenciájának, a biboros-hercegprimásnak kegyes engedelméből és megbizásából ezennel megnyitni. Eucharistikus kongresszusra gyűltünk össze. Mit jelent ez? Eucharistia — jó hálaadás. Jó hálaadást akarunk végezni a napokban, hálaadást mindazokért, a miket az Ur Jézus Krisztus által nyertünk; hálaadást azért, hogy megengedte érnünk nemzeti önállásunknak, fönmaradásunknak 900. évfordulóját; hálaadást azért, hogy megengedte érnünk a mi szeretett, ősz királyunknak ötvenéves uralkodása után hetvenedik születésnapját; hálaadást azért, hogy nemcsak megtartotta e hazában ősi katolikus szent igaz hitét, hanem — a mint önámítás nélkül mondhatjuk és állithatjuk — napról-napra feléled a hit, a mely talán éveken, évtizedeken át szunnyadni, aludni látszott.

S kinck köszönjük ezt első sorban? A jelen idők egy tévedése az, hogy tulságig viszi, majdnem imádásig viszi a személynek kultuszát. Egy személyi kultusz nem veszedelmes, nem kárhozatos és soha nem jár hibás uton és ez az Ur Jézus Krisztus szent személyének kultusza. Ezt a kultuszt, az Ur Jézus Krisztus kultuszát emelni, lánggra lobbantani, fölélesztetni, az életbe átvinni van hivatva az eucharistikus kongresszus is. Ha visszapillantunk az anyaszentegyház történetére, azt találjuk, hogy az eucharistia, ez az isteni adomány, az Ur Jézus Krisztus végtelen szeretetének ezen záloga nem minden időben részesült egyforma tiszteletben, nem minden időben járultak a hivek ahhoz egyforma buzgósággal és gyakran.

És miért van ez? Az eucharisztia létele mintegy hőmerője a vallásos életnek. Hogyan értem ezt? Tehát, a midőn gyakran áldoztak, akkor volt a hitélet a legvirágzóbb? Korántsem! Voltak idők — és nem is olyan nagyon régen, a középkorban — a midőn a legnagyobb szentek csak ritkán járultak a legméltóságosabb Oltáriszentséghez. És miért? Oh azért, mivel a hit eleven volt minden szívben, nem volt szükség erre a fölmelegítő, föl buzditó eszközre. De a midőn a hit kezdett kialudni a szivekből, a midőn az erkölcsök kezdtek meglazulni, a midőn a családi élet szentsége kezdett figyelembe nem vétetni, a midőn az ifjuság erkölcei kezdettek hanyatlani: oh akkor az egyház mindig sürgette, csak járuljatok minél gyakrabban áldozni, mert ez a ti egyedüli mentőeszközötök! Ha a ti lelketeket meg akarjátok menteni, járuljatok gyakran az Oltáriszentséghez! Ime, ezt látjuk napjainkban. A midőn az egész világ elfordul ugyazólván az Istentől, a midőn az egész világ olyan felületessé lesz, szalad és bomlik a hű, kápráztató külsőségek után, oh akkor az Isten vonzza a lelkeket, a bensőséges, a hívő lelkeket odavonzza magához, az eucharistiához, hogy visszaadja annak az emberi szívnek megint azt az erős, azt az önzetlen, azt az önmegtágadó hitet, a mely képes magát föláldozni másokért, a mely képes nagy lettekre serkenteni és buzditani.

Igy van ez napjainkban és hálát adok az isteni Gondviselésnek, hogy azok az erős hullámok, a melyek az egész keresztény katolikus világon elterjedtek, végre hozzánk is elhatoltak. Vége a közönynek, vége a hithidegségnek, mindenki a maga hatáskörében igyekszik az Ur Jézust jobban megbecsülni, az Ur Jézus tiszteletét jobban előmozdítani ott, az Oltáriszentségben. És milyen korszerű az épen ma, a midőn azt az emberit keresi mindenki! És mondja meg nekem, t. kongresszus, nem emberi-e az Oltáriszentség is? Hiszen Jézus Krisztus, az Istenember, megközelít minket az Oltáriszentségben, odaadja magát nekünk, ott van köztünk éjjel-nappal, ott van a mi templomainkban, akar velünk közlekedni, akarja magát nekünk általadni.

Azért, t. kongresszus, ennek a kongresszusnak, minden egyes előadásnak, minden egyes áhítatgyakorlatnak, annak a tüntető kör-

menetnek is nem tüntető a célja, hanem a mi belső hálaérzetünknek szükségképeni nyilvánulása az. Érezzük, hogy nem tettünk eleget eddig az Ur Jézus nagy szeretetéhez mértén, kell, hogy külsőleg is nyilvánítsuk hálánkat, kell, hogy megkérleljük őt nyilvánosan, ünnepelesen azon közönyösségért, azon hidegségért, azon tiszteletlenségért, a melylyel őt illettük, az imádandó Szentségben. Ime, mindezeknek csak az a célja, hogy mi bennünk, minden egyes tagjában e kongresszusnak, az Ur Jézus Krisztus iránti eleven hitet, szeretetet növelje. Hogyha visszatérünk haza, mindenki a maga hatáskörében igyekezzék ezt a tiszteletet, ezt az imádást terjeszteni, az Ur Jézusnak eucharistikus uralmát itt ez országban biztosítani.

Azért engedjék meg nekem, mélyen tisztelt kongresszusi tagok, hogy kérve-kérjem különösen az én szeretett paptársaimat, hogy ha hazamegyünk, a mi templomunk, az legyen a mi szemünk fénye, az Ur Jézus lakását diszitsük fel, ha magunknak talán szegényesen, szerényen kell is élnünk. Tartsuk nyitva azt a templomot! Lesznek mindig buzgó lelkek, a kik nem hagyják egyedül az ő Urukát, Üdvözítőjüket, hanem ott fognak örködni, hogy szentségtelen kezek ne merjenek soha hozzányulni. Hagyjuk nyitva a templomokat a szomorkodó, a bánkódó lelkeknek. Oh Istenem, mily vigaszt, mily erőt meritenek ők csak egy kis szentséglátogatásból is, a melyet élő hittel végeznek! Oh hitoktatók, de szeretném valamennyiüket szívemhez ölelni, a kik azokat a gyermekeket, a kik a mai szemérmetlen és erkölcstelen világban annyi veszélynek vannak kitéve, oda-vezetik az Ur Jézushoz! Gyakran nem röstelik a fáradságot, ott ülnek órahosszat a gyóntatószékben, csak hogy azokat az ártatlan lelkeket az erősek kenyérével táplálják, megedzék és megtartsák őket szívüknek tisztaságában, meg ártatlanságukban, meg egészségükben, mert nincsen az egészségnek és a földi boldogulásnak nagyobb megromtója az erkölcstelenségnél. Azt a tabernaculumot, az Ur Jézusnak földi lakhelyét, oh, azt szeretetünknek, odaadásunknak, a hívők áldozatkészségének minden eszközével tegyük az Ur Jézus méltó lakhelyévé. Soha ne forduljon az többé elő a mi magyar templomainkban, hogy a míg a lakások szépek, tiszták, kényelmesek, addig az Ur Jézus Krisztusnak lakása telve porral, telve piszokkal, telve

undoksággal, úgy hogy az ember igazán szörnyüködve lép be azokba. Az az idő ne térjen többé vissza hozzánk, hogy az Isten jobban ne sujtson minket, mint eddig is sujtott már.

Mélyen tisztelt kongresszus! Engedjék meg, hogy szívemnek őszinte háláját fejezzem ki a kongresszus nevében a nagyméltóságú püspöki kar jelenlevő tagjainak, a kik idejönni kegyesek voltak, köszönetemet fejezzem ki a vidéki oltáregyesületnek és az Ur Jézus imáadására alakult egyesületek küldötteinek, a kik távolról idefáradtak, idesiettek, hogy hitükről, a mely mindnyájunk szívében él, nyilvános vallomást tegyenek. Engedjék meg, hogy ezeknek megköszönve a szives megjelenést, az Ur Jézus Krisztus nevében és szeretetében ezen ülést megnyitottnak nyilvánítsam.

A megnyitó beszéd után az elnöklő püspök ur öméltósága előterjesztésére egyhangu fölkiáltással alelnökké választották: *Skarda József* sasvári prépostot és *Szaborits Jenő* székesfehérvári kanonokot; jegyzők *Jeszenszky Kúlmán* és *Sebők Imre* hitoklatók lettek.

A kongresszus üdvözlő táviratokat küld a szentséges Atyának, ő Felségének és a bíboros hercegprimásnak. Elnöklő püspök ur öméltósága olvassa az üdvözletek szövegét.

A Szentatyához:

A magyar katolikus papok és hívek az imádandó Oltáriszentség tiszteletének gyarapítása végett gyűlést tartván, mély alázattal leborulva Szentéged lábaihoz, apostoli áldásért esedeznek, hogy ezen reánk katolikusokra és magyarokra nézve háromszorosan emlékezetes és szent esztendőben a dicső ősök lelkülete szállja meg az utódok szívét is és az új évszázad Magyarország papjait és híveit minél közelebb hozza az Oltáriszentségben értünk élő isteni szívhez, lelkünk életének forrásához.

Ő Felségéhez:

A hitélet fejlesztésére és az imádandó Oltáriszentség tiszteletének gyarapítása végett a Budapesten összegyűlt eucharisztikus kongresszus mély tisztelettel üdvözli felségedet és fölajánlja a holnapi hálaadó körmenetet és reá következő közös szentáldozást felséged hosszú életéért és boldogságáért.

A bíboros hercegprimáshoz:

Az esztergomi főegyházmegye területén Magyarország fő- és székvárosában összegyűlt eucharisztikus kongresszus hódoló tisztelettel üdvözli

Eminenciádat, Magyarországnak hercegprimását és első főpapját. Az eucharisztikus életben sikeres orvosságát találjuk hitben és szeretetben szegény korunknak, benne ismerjük föl az igaz életnek forrását és erejét a mai világ káprázata és felületessége ellen, innét meritjük majd az önzetlenségnek természetfölötti szellemét az önzés tomboló tényezőivel szemben. Épen ezért a jubiláló keresztény Magyarország jövő boldogságát az eucharisztikus életben látjuk s törekvéseink gyümölcsöző vétételére Eminenciád főpásztori áldását kérjük.

Egyszersmind fölolvassa tudtul adja a beérkezett üdvözlő táviratokat:

A Szentséges Atya válasza az Eucharisztikus kongresszus üdvözlétére:

Petitam a congressu sacerdotum et fidelium cultui eucharistico provehendo collecto apostolicam benedictionem libenti paternoque animo Summus Pontifex impertit.
Cardinalis Rampolla.

Az Oltáriszentség imádásának terjesztésére papokból és hívekből egybegyűlt kongresszusnak a kért áldást a Szentséges Atya örömezt és atyai jóindulattal adja.
Rampolla bíboros.

Ó Felsége válasza:

Császári és királyi apostoli Felsége a tegnapi távirat tartalmát őszinte meglepéssel kegyelmesen tudomásul vette s engem megbízott, hogy az eucharisztikus kongresszusnak hűsége nyilatkozatáért legmagasb szives köszönetét nyilvánítsam.

Jovag Schiessl,
a kabinet-iroda főnöke.

«Az Oltáriszentségben rejlő isteni kegyelem áradjon az országos eucharisztikus kongresszus üdvös tevékenységére és azt sikeres eredménnyel áldja meg. Radu, lugosi püspök.»

«Nominè 5000 sacerdotum adoratorum in Austria salutem fratres Jesum in augustissimo mysterio adorantes hungaricos. Carolus Krasa director generalis.»

«Az osztrák tartományok 5000 szentségimádó papja nevében Jézust a legfölségesebb titokban imádó magyar testvéreket üdvözli. Krasa Károly főigazgató.»

«A keresztény magyar királyság kilenczszázados emlékünnepe alkalmából egybegyűlt országos eucharisztikus kongresszust szívem mélyéből üdvözlöm. Mohl Adolf, Győregyházm. igazgató.»

Ezek után az előadások következtek, miknek sorát P. Tomcsányi Lajos nyitotta meg.

A legméltóságosabb Oltáriszentség hittani igazsága.

P. Tomcsányi Lajos Jézus-társasági atya előadása.

Ünnepet ültünk magyar Sionunk ormán, a kereszténység behozatala kilencszázados évfordulójának ünnepét.

Kilencszáz éve most, hogy hazánk keresztény ország lett. Azóta ezer-féle veszedelem viharzott el fölöttünk; török, tatár dult földünkön, százféle ellenség fenyegetett bennünket. A mikor a durva önkény azt hitte már, hogy végzett velünk; a mikor a fosztogatók már osztzkodni készültek a zsákmányon; a mikor gyászba borult az egész ország, nem veszünk el, leráztuk bilincseinket, visszavivtuk szabadságunkat; mert volt erőnk, mely nem halt ki belőlünk s e titkos erőt multunk történetéből meritettük. S mi domborodik ki e történetből? Nem egyéb, mint az, hogy a kik első lapjait töltik be e történelemnek: szent István, I. Géza, szent László, IV. Béla, Hunyady János s több mások templomokat emeltek, hogy azokban imádják őseink a szent ostyában jelenlevő Istenembert.

Kilencszáz éve annak, hogy hazánk keresztény ország lett; kilencszáz éve, hogy leborul a magyar oltáraink előtt; leborul, hogy imádjá Azt, ki a tridenti szent zsinat szavai szerint (sess. XIII. cap. 1. can. 1, 2.) *testestől-lelkestől, istenségével s emberségével, valósággal, igazán és állagilag jelen van a kenyér és a bor színe alatt az Oltáriszentségben*, miután a kenyérnek és a bornak egész állaga átváltozott Krisztus valóságos testévé és valóságos vérévé.

S midőn a magyar ezt teszi, a való igazságnak hódol; azon igazságnak, melyet az ó-szövetségnek épugy, mint az uj-szövetségnek lapjai bizonyoságnak.

Az ó-szövetség, ugymond szent Jeromos, méhében hordozta az uj-szövetséget; az ó-szövetség, ugymond szent Ágoston, előképe volt az ujnak. S mit Krisztus s az apostolok tanára támaszkodva mondtak szent Jeromos és Hippó nagy püspöke, ugyanazt tanították a többi szentatyák is.

Miben volt hát az ó-szövetség előképe az uj-szövetség Oltáriszentségének?

Suarcz szerint abban, hogy *Isten különös módon jelen volt választott népe között* (3. Kir. 9, 3.). Mózes isteni parancsra készíttette romlatlan czéd-rusfából a frigynek szekrényét: e szekrényben volt a törvény két táblája, a manna s Áronnak, a főpapnak vesszeje. A Jordán vize ketté vált csodálatos módon, midőn a rajta átkelők maguk előtt vitték a frigynek szekrényét s Jerikó falai ledőltek, midőn a frigynek szekrényét közelökbe hozták; mert a frigynek szekrényében a Mózesnek adott ígéret szerint a jelzett szent tárgyakkal különös módon jelen volt népe között az Ur. Évek multak s a hőcs Salamon fölépitette hires templomát és a templom szentélyébe helyezték el

a frigynek szekrényét s e szent szekrényhez ment a pap, ha *közvetlen* beszélni óhajtott Istennel.

Mik volnának a mi templomaink a jeruzsálemi templommal egybevetve, ha a bennök őrzött Oltáriszentségben az Istenember nem volna jelen? Ha Isten csak úgy lakoznék templomainkban, miként jelen van az égben és a földön, Krisztus, az egyháznak jegyese, egyházáról kevésbé gondoskodott volna, mint Isten gondoskodott az ó-szövetségről.

S ezt föltennünk lehetetlen.

Helyesen cselekedett ennél fogva kilencz századon át a magyar, midőn leborult a keresztény oltárok elé s imádta a kenyér és a bor színe alatt az Oltáriszentségben valósággal, igazán és állagilag jelenlevő Istenembert; mert tudta, hogy míg ott a frigynek szekrényében Áronnak, a főpaprak vesszeje volt, itt a mi templomainkban a Melkizedek rendje szerinti főpap maga van; tudta, hogy míg ott a mannat őrizték, mely a pusztában *testi* eledelkép táplálta a választott népet, itt a mennyei manna van, mely a *lelkeket* táplálja az örök életre; tudta, hogy míg ott a törvény táblái voltak, itt a törvényhozó maga van; s hogy míg oda ment a főpap és tanácsot kért az ott népe között lakozó Istentől, ide bennünket az Üdvözítő hívogat, midőn mondja (Máté 11, 18.): «Jöjjetek hozzám, kik fáradtak és terhelve vagytok és én megennyhítek benneteket».

Miben volt még az ó-szövetség előképe az új-szövetség Oltáriszentségének?

Suarez azt mondja, hogy *az ó-szövetség megkötése alkalmával bemutatott áldozatban.*

Mózes áldozatot mutatott be az egybegyűlt nép előtt; az áldozatra szánt tulkok vérenek részét fölfogta az arra rendelt edénybe s azután fölolvasta a törvényt. S midőn a nép a törvény hallatára így felelt: «Mindazt, mit az Ur mondott meg akarjuk tenni», meghintette a népet az áldozat fölfogott vérével s így szólt: «Ez vére a szövetségnek, melyet az Ur veletek kötött».

S hol valósul meg ez előkép?

Nem az Ur kereszthalálában a Golgothán, hanem az Oltáriszentség szerzésében az utolsó vacsorán. Miként ugyanis Mózes a választott népet, úgy gyűjlötte maga köré Krisztus ott apostolait, egyházának kijelölt fejedelmét; miként Mózes törvényt hirdetett, úgy hirdette ki ő is a szeretet új törvényét (Ján. 13, 34.); s hol a vér, hogy a párhuzam az ó- és az új-szövetség megkötésének módja között teljes legyen? Ott van a kehelyben, melyet az Ur tanítványainak nyújtott e szavakkal: «Ez véremnek kelyhe, mely éretetek ontatni fog».

Az Oltáriszentség szerzésében az utolsó vacsorán kötött meg tehát az új-szövetség Isten és az emberek között s nem a Kálvárián; mert az Oltári-

szentség szerzésével új törvényt hirdet ki az Ur, a Golgothán hallgat; ott barátai veszik körül, itt ellenségeinek hatalmában van; ott bírja még a szövetség megkötésére szükséges szabadságot, itt nem. Ez az oka, hogy szent Pál szerint is a kereszthalál alkalmával csak *jogérvényre* lépett, de nem létesült az Ur testamentuma (Zsid. 9, 16—17.).

S ezen előképnek — az ó-szövetség megkötése módjának — megfelelőleg tehát kell, hogy az Oltáriszentségben jelen legyen a kenyér és a bor színe alatt az Ur teste és vére; mert különben tökéletesebb volna az előkép, mint az előképnek megfelelő valóság, a test ugyanis és a vér nemesebb állagok, mint a kenyér és a bor.

Helyesen cselekedett ennél fogva kilencz századon át a magyar, midőn leborult a keresztény oltárok elé s imádta a kenyér és a bor színe alatt az Oltáriszentségben valósággal, igazán és állagilag jelenlevő Istenembert.

Az Oltáriszentség előképe volt az ó-szövetségben, hogy rövidség okáért más előképeket mellőzzek, még a zsidók mannája is. (Ján. 6, 49—50.)

A manna csodálatos eledel volt, melyet Isten negyven éven át adott a választott népnek a pusztában: csodálatos volt, mert a szentírás szerint oly mennyiségben esett a földre, hogy több százezer ember éhségének csillapítására elég volt; csodálatos volt, mert, szombatot kivéve, mindennap esett s mert a pénteken szedett manna szombatra is elég volt, míg más napokon a fölös mennyiségben szedett manna föntartható nem volt, megromlott; csodálatos volt, mert azok, kik élkeztek belőle, úgy találták, hogy oly eledelt ettek, melyet óhajtottak. Hogyan állaná ki a mannával az összehasonlítást az Oltáriszentség, ha Krisztus a kenyér és a bor színe alatt nem hagyja hátra valósággal saját testét és véréit?

Nem pusztán kenyér és bor tehát az Oltáriszentség, hanem Krisztusnak, az Istenembernek valóságos teste és vére; helyesen cselekedett ennél fogva kilencz századon át a magyar, midőn leborult a keresztény oltárok elé s imádta a kenyér és a bor színe alatt az Oltáriszentségben valósággal, igazán s állagilag jelenlevő Istenembert.

S a mit az ó-szövetség *előképeiben* vonatkozással az új-szövetségre tanít, ugyanarra oktat nyíltan az új-szövetség is. Világos ez

a) azon szavakból, melyekkel Krisztus e Szentséget *megígérte*.

Midőn ugyanis a kenyérnek csodálatos megsaporítása után a nép Jézust a pusztában ismét fölkereste, hogy a csodálatos kenyérszaporítás jótéteményének újra részesévé legyen, az Üdvözítő magasabb érdekekre akarván fordítani az őt fölkeresőknek figyelmét, miután a hitről, mely a megigazulásnak alapja, beszélt, a lélek azon mennyei táplálékára utalt, melyet ő adni fog. «Én vagyok — így szólt — az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá. Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él; és a kenyér, melyet én adandó vagyok, az én testem a világ életéért». Vetekedtek azért a zsidók

egymás között, mondván: «Miképen adhatja ez nekünk az ő testét eledelül?» Mondá tehát nekik *Jézus*: «Bizony, bizony, mondom nektek, ha nem eszitek az emberfiának testét és nem iszjátok az ő vérét, nem lesz élet bennetek. A ki eszi az én testemet és iszja az én véremet, örök élete legyen és én föltámasztom őt az utolsó napon. Mert az én testem bizonynyal étel és az én vérem bizonynyal ital. A ki eszi az én testemet és iszja az én véremet, énbennem lakik és én ő benne. A mint engem küldött az élő Atya és én élek az Atyáért, úgy, a ki eszik engem, ő is él énérttem. Ez a kenyér, mely a mennyből szállott alá, nem úgy, mint atyáitok, mannál éltek és meghaltak. A ki e kenyeret eszi, örökké él». (Ján. 6, 51 s köv.)

Nos? Mélyen tisztelt kongresszus, ezen szavakat, melyekkel Krisztus testét és vérét táplálékul ígérte, betű szerint kell venni.

Világos ez 1. abból, hogy ellenkező esetben *képletileg* kellene e beszédet értelmeznünk; ámde az ily értelmezésnek a mi esetünkben helye nincs, nem is lehet. Ha ugyanis Krisztus szavait szószerint nem vennők, akkor értelmük ez volna: a ki engem megbánt és üldöz, annak örök élete leszen; minthogy ezen kifejezés: «A ki eszi az én testemet és iszja az én véremet», bibliai nyelvszokás szerint ílvitt értelemben annyit tesz, mint valakit megbántani, megsérteni, üldözni (v. ö. 26. Zsolt. 2. Jób 19, 22. Bölcs. 11, 7. Izs. 49, 26. Mikh. 3, 3.).

Világos, hogy Krisztus szavait betű szerint kell venni; mert

2. így vették azokat a zsidók, így a tanítványok, kik a zsidókkal együtt a beszédet hallgatták s... az Üdvözítő őket ezen fölfogásukban megerősítette. Midőn ugyanis a zsidók azt, hogy Krisztus testével és vérével kell táplálkozniok, betű szerint vették s e miatt lázongtak; midőn a tanítványok, kik a beszédet szintén betű szerint vették, kedvetlenül zugolódtak: Krisztus beszédjét ismételte s hogy szavait betű szerint vegyék, azt határozottan megkövetelte. «Bizony, bizony, mondom nektek — ugymond — ha nem eszitek az emberfiának testét és nem iszjátok az ő vérét, nem lesz élet bennetek.»

Hogy Krisztus szavait betű szerint kell venni, az világos

3. azon magatartásból, melyet az Ur beszédjének hatásával szemben követett. Midőn ugyanis látta, hogy őt a zsidók közül sokan elhagyták; midőn látta, hogy a tanítványok közül is többen meghátráltak; bár ismerte e jelenségnek okát s könnyen segíthetett volna a bajon, ha a baj félreértésből származott, megmagyarázván beszédjének értelmét: ő azt nem tette, nem tehette; mert azt akarta, hogy hallgatói úgy értsék szavait, a mint értették, betű szerint; s inkább engedte, hogy a zsidók, kiket hivatásánál fogva megnyerni óhajtott, elhagyják őt; sőt választást engedett tanítványainak is, hogy tőle elpártoljanak, ha szavainak teljes hitelt adni nem akarnak. Kétséget nem szenved tehát, hogy azon szavakból, melyekkel Krisztus az Oltáriszentséget megígérte, teljesen világos, hogy nem pusztán kenyér és bor az Oltári-

szentség, hanem Krisztusnak, az Istenembernek valóságos teste és vére; helyesen cselekedett ennél fogva kilenczszázadon át a magyar, midőn leborult a keresztény oltárok elé s imádta a kenyér és a bor színe alatt az Oltáriszentségben valósággal, igazán s állagilag jelenlevő Istenembert.

Hogy Krisztus az Oltáriszentségben valóságosan jelen legyen, világos *b) e Szentség* elrendelésének szavaiból, melyeket az első három evangélista és szent Pál apostol számunkra hátrahagytak (v. ö. Máté 26, 26—28. Márk 14, 22—24. Luk. 22, 19—20. I. Kor. 11, 23—25.).

«Ez az én testem» és «ez az én vérem, az új-szövetségé». Ezen szavakat betű szerint kell vennünk; mert

1. az apostolok különféle időben s különféle helyen irtak és Krisztus szavaihoz, melyeket egyenlőkép hoznak, egyik sem ad fölvilágosító magyarázatot, mely a mellett tanuskodnék, hogy a Mester szavait *képletilag* kell vennünk, míg más alkalommal a félreértés elkerülése végett a magyarázatot megadni soha el nem mulasztják (v. ö. Ján. 2, 19—21. 3, 3—5. 8, 32—34. Máté 16, 6—12. Luk. 23, 39. Márk 15, 32.).

Betű szerint kell vennünk Krisztus jelzett szavait, mert

2. kényszerít az ily fölfogásra bennünket az a körülmény, hogy Krisztus *e szavakat apostolaihoz*, barátaihoz s küldötteihez intézte, kiknek különben, ha képletilag szólott, a képletet mindig megmagyarázta (v. ö. Ján. 4, 32. 7, 39. 8, 57. stb.) s kiknek ezen beszédét is megmagyarázta volna, ha azt nem betű szerint kellene értenünk.

Krisztus

3. *parancsot* ad (v. ö. Luk. 22, 19.), Krisztus *végrendeletet* készít az utolsó vacsorán (v. ö. Luk. 22, 20.); a parancsoló, a törvényhozó, a végrendeletet készítő képletekben nem beszél, a Mesternek az utolsó vacsorán mondott szavait is tehát betű szerint kell vennünk.

Végre

4. miután tudta Krisztus, hogy ezen szavait: «Ez az én testem... ez az én vérem», betű szerint fogják venni apostolai; tudta, hogy végrendeletét mindig, mint legszentebb intézményét, tiszteletben fogják tartani tanítványai; el fognak vérzeni e szent hitők bevallásában ezek is, azok is; véröket fogják ontani a katolikus egyháznak az Oltáriszentségről vallott tanáért az emberek százazrei; s az ő *bölcsesége, szeretete* mégis eltúrta volna, hogy beszéde kétezreden át oly sok millió embert tévedésbe hozzon; elszenvedte volna, hogy hamis tanért, mely az általa terjesztett homály miatt burjánzott föl, oly sok ember vért ontson.

Nem! ezt föltenni nem lehet. Kétséget nem szenved tehát, hogy azon szavakat, melyekkel Krisztus az Oltáriszentséget az utolsó vacsorán elrendelte, betű szerint kell érteni s belőlök teljesen világos, hogy nem pusztán kenyér és bor az Oltáriszentség, hanem Krisztusnak, az Istenembernek

valóságos teste és vére; helyesen cselekedett ennél fogva kilenczszázadon át a magyar, midőn leborult a keresztény oltárok elé s imádta a kenyér és a bor színe alatt az Oltáriszentségben valósággal, igazán s állagilag jelenlevő Istenembert.

Hogy Krisztus az Oltáriszentségben jelen legyen, világos az

c) a nemzetek nagy apostolának szavaiból is. Szent Pál ugyanis nemcsak följegyezte Krisztusnak az utolsó vacsorán elmondott szavait; de levonta egyszersmind azokból az ő következtetéseit. «A ki tehát — ugymond — méltatlanul eszi a kenyeret, vagy iszsa az Ur kelyhét, vétkezik az Ur teste és vére ellen. Vizsgálja meg azért magát az ember és ugy egyék e kenyérből s igyék e kehelyből; mert a ki méltatlanul eszik és iszik, az ítéletet eszik és iszik magának, *meg nem különböztetvén az Ur testét.*» (I. Kor. 11, 27—29.)

Ha az, mit az Oltáriszentség vételekor magunkhoz veszünk, nem volna egyéb, mint pusztán Krisztus testének és vérének *jele*, akkor a méltatlanul áldozóról, mert erről szól szent Pál, lehetetlen volna azt mondani, hogy vétkezik az Ur teste és vére ellen.

Minthogy tehát az apostol a méltatlanul áldozóról azt mondja, hogy egyrészt *tekintetbe véve azt, a mit magához vesz* (tárgyilag), vétkezik az Ur teste és vére ellen; másrészt tekintetbe véve a cselekvés módját, melylyel azt véghezviszi (alanyilag), nem becsüli meg kellőképp azt, a mit magához vesz, mert *nem becsüli meg ugy, mint az Ur testét meg kell becsülni*: kétséget nem szenved, hogy szent Pál tana szerint nem pusztán kenyér és bor az Oltáriszentség, hanem Krisztusnak valóságos teste és vére; helyesen cselekedett ennél fogva kilenczszázadon át a magyar, midőn leborult a keresztény oltárok elé s imádta a kenyér és a bor színe alatt az Oltáriszentségben valósággal, igazán s állagilag jelenlevő Istenembert.

De nem folytatom tovább s készakarva szoritkozom annak: mit tanít az egyház az Oltáriszentségről, megokolásánál *csak* a szentírásra. Mert, mélyen tisztelt Kongresszus, midőn akarom, hogy egy szívvel s egy lélekkel *öntudatosan* ujítsuk meg hitünket Krisztusnak valóságos jelenlétéről az Oltáriszentségben s erre bőven elegendők fölhozott érveim: óhajtom azt is, hogy saját hitőknek szerintök egyedüli forrásából, a szentírásból ismerjék meg azon keresztény testvéreink, kik a katolikus egyház mesgyéjén tul holyongnak, hogy helyesen cselekedtek kilenczszázadon át a magyar ősök, midőn leborultak a keresztény oltárok elé s imádták a kenyér és a bor színe alatt az Oltáriszentségben valósággal, igazán s állagilag jelenlevő Krisztust.

Közös hitünk, hogy a szentírás Isten csalatkozhatatlan szava, bigyjük azt is *közösen*, mit a szentírásból az Oltáriszentségről megokoltam s őseink jámbor hitében *egyesülve*, együtt üljük meg kilenczszázados multunk keresztény emlékeit.

A papok Eucharistia-társulatának és az Oltáregyesületnek föladata.

Porubszky József pápai kamarás, tóalmási plebános előadása.

A nagynevű püspök, Mermillod, mint genfi apostoli helynök esténként a templom magányába vonult, megújította az öröklámpát, azután leborult az oltár zsámolyára és szentségimádást végezett. Egy este, midőn azt gondolta, hogy mint rendesen, most is egyedül van a bezárt templom ivei alatt, ájtatos imádása közben egyszerre neszt hall... Legmélyebb hódolata jeléül gyorsan megcsókolja az oltár talaját, fölemelkedik, de akkor már a félhomályos szentélyben előtte állott egy előkelő uri nő. «Miért van ön itt ezen órában, asszonyom?» kérdi meglepetve a püspök. «Bocsánat, uram, azonnal megmondom. Én protestáns nő vagyok, de hallgattam önnek nagybőjti beszédeit, melyeket Krisztusnak az Oltáriszentségben való jelenlétééről tartott. Engem meggyőzött az igazság, csak kételyem maradt, bocsásson meg, ha megmondom; hogy vajjon ön hiszi-e azt, a miről beszélt? Látni akartam tehát, vajjon litokban úgy viseli-e magát kegyelmességed az Oltáriszentség előtt, mint nyilvánosan? Hallottam, hogy az öröklámpát saját kezével gondozza, azért elrejtöztem az oszlopok között. Jöttem, láttam, győztem; most már katolikus akarok lenni!»

Ez az élő hit, mely e főpapi szívet hevíté s ennek révén e világi nő lelkét eucharistikus hitre gyújtotta, hozott össze minket nemzetünk e nagy napjaiban. Az eucharistikus papok és az oltáregyesületi tagok elhozták ide szívük mindazon lángbuzgalmát, melyet a szentségi Jézus lábainál gyűjtöttek. A templomok esőndes falai, az oltárok zsámolyai tanúi lehetnének az eucharistikus papok heti s az oltáregyesületi tagok havi óráinak, melyeket édes kötelemben töltöttek el a legméltóságosabb Szentség előtt. Mily könnyű nekem ezen eucharistikus légkörben, az itt levő buzgó papi szívek, az élő hitnek tüzetől lángoló nők és férfiak körében föladatomnak megfelelni, hogy néhány szót mondjak az eucharistikus papi társulat és az Oltáregyesület magasztos intézményeiről.

Oly társulatot szeretnék alapítani — mondotta a szentéletű Eymard, az Oltáriszentség férfi-kongregációjának 1869-ben meghalt alapítója — melyben a lelkipásztorkodással foglalkozó papok az imatársulati szabályok, időnkénti értekezletek révén szövetkezve, a legiölségesebb Oltáriszentség által megszentelnék magukat!

Ez a gondolat melyből eredt! — kiáltott föl IX. Pius. XIII. Leó szentséges atyánk pedig külön brevében hagyta helyben e társulatot, melynek tagsági folyószáma 1888-ban csak 3000 volt, de mintegy varázsütésre 1895-ben 41 ezerre emelkedett s ma már 60 ezeren fölül van.

E társulat által az áldozópap bensőbb viszonyba lép a szentségi Jézussal,

szentséglátogatásait meghosszabbítva, terhes papi életére természetfölötti erőt merít s az oltár zsámolyán beszívott szentségi szellemtől eltelve, környezetében Jézus szentségi országának különös apostolává lesz. Főkötelme a hetenként tetszés szerint választott és változtatható imaóra az Oltáriszentség előtt, melynek megtartása fölött szerető fegyelemmel őrködik a Libellus rendszere, e beszámolási szigorú kötelem. A központba küldött Libellusok, mint egy áldozatszikrák szállnak oda, jelentve az imádások megtörténtét. Ismerjük a szabály szigorát, mely hat hónapi határidőn túl, Libellus hiányában kitörli nevünket a tagok sorából. Ez a tudat még a lelkipásztorság perczeiben is legyőzi a lélek lanyhaságát. Oda kell térdelnünk ekkor is a szentségi Jézus elé, hol csakhamar fölmelegszik szívünk és fölkiáltunk:

«A lélek boldog rabságnál fölben,
Dékét talál édes igád alatt;
Szomját enyhíti éltető vizedben,
Melynek forrása sohasem apad».

Lehet-e képzelni magasztosabb cselekvést a szentmisén kívül, mint midőn a pap, ez az eleven szentségtartó, monstrancia, melyből ez Oltáriszentség ugyszólván sohasem fogy ki, a ki e nagy Szentségnek őrzője és bizonyos tekintetben létrehozója, lelkipásztori gondjaiban elikkadva, teendőiben kifáradva, sikereiben sokszor csalódva s heves kísértéseiben elgyöngülve, hetenként egy órán csöndes elmélkedésben megpihen az Oltáriszentség előtt.

Mennyi közleni valója van a szentségi Jézussal saját személyes lelki ügyeiben és szegény, az édes Jézussal talán megfélelkező hiveinek érdekében! midőn az alázat és bűnbánat erényeivel lelkében lép Mesterének magas színe elé; gyengeségének és adósságának tudatában fölsóhajt: *Patientiam habe in me*, légy türelemmel irántam! de fölbátorodva Magdolna példáján az isteni szeretettel legyőzi a félelmet s az Üdvözítő lábaitól papi méltóságának tudatában szent Jánosként isteni Szívéhez simul e boldog órában. Az a tudat, hogy 60 ezer szentségimádó paptestvérrel van egyesülve imája, rendkívüli hittel, reménnyel és tevékeny szeretettel tölti el szívét s föltámad benne a vágy megengesztelni a világban meghántott szentségi Mestert.

A konszekrált szent ostyát, melynek csöndes, mozdulatlan színe alatt tevékeny és természetfölötti élel rejlik, gyakran szegény, szennyes oltárookra helyezik, sőt szentségtöréssel tetézett tiszteletlenséget kénytelen tűrni ott, hol az emberek szeretetét várja. Egyesülni óhajt a lelkekkel és ime, sok helyen Golgota épült számára, mert nemcsak méltatlan áldozók, hanem gonosztevők is környezik oltárait, rablók dulják föl szentélyeit s mint hajdan a Kálvárián, most is lábbal tiporják. Sőt sok helyen naponta Judás-csókkal elárulják, ostorozzák és keresztre feszítik. Nem is élettelen keresztfán függ,

hanem megváltott emberek szentségtörő lelkiismeretén élő bűnösökre kifesztve. Mindezekért meg kell engesztelni az Oltáriszentség Istenét.

Ugyanezen célokat tűzte ki föladataul az Oltáregyesület is, vagyis azon nagylelkű nők és férfiak, kik arra kötelezik magukat, hogy minden hónapban csak egy meghatározott órát töltenek el a legfelségesebb Oltáriszentség imáadásában s pénzadományaikkal hozzájárulnak a szegény szentségi Jézus fölruházásához, vagyis hogy a szegény elhagyatott templomok az Oltáriszentség kultuszához tartozó méltó szerekkel elláttassanak. Mily csodálatos, mily édes, mily angyali tevékenység ez, melyet az Oltáregyesületek véghezvisznek! Imádni havonként egy teljes órában a szentségi Jézus Krisztust és áldozni, fáradozni a szegény templomok, az Ur lakhelyeinek érdekében!

Oh fölséges Oltáriszentség! Te látszatra csak egyszerű ostya vagy, de mi tudjuk, mert szent és élő hitünk minden tudást fölülmul, hogy az átváltozás isteni szavai által az élő Jézus Krisztus isteni és emberi természetének lényege, maga az élő Jézus Krisztus vagy te!

A gyöngék, kik téged méltóképen élveznek erősekké, a liszlátlanok szűztisztákká, a bűnösök szentekké lesznek általad.

A mi korunk hitellenségével és szentségtörésével megtapos, de mi, a szentségimádó papok társulata, az oltáregyesületekkel együtt, imádó lélekkel tekintünk föl hozzád, hogy megengeszteljünk, kárpótoljunk, ruházzunk!

E nagy nemzeti napokban imádni fogunk és körülhordozunk a szabad ég alatt. Lélekben bejárjuk az egész keresztény világ, különösen édes hazánk templomait. Imádunk szent ostya, a római szent Péter-templomban, azon kápolnában, melyben a szentatya, a római pápa leborul előtted, hogy erőt kérjen a világegyház kormányzására. Imádunk a távolban levő hitküldés sárgunyhójában, hol Te vagy az ő egyedüli barátja s előkészítője a vértanui halálnak. Szent örömmel imádunk azon oltárokon, hol az élő hit és gondos kéz méltó fénynyel és ragyogó tisztasággal vesz körül. Lelkünk fájdalommal imádunk azon városi és szegény falusi templomokban, hol csak a pap imád Téged és könyörög az eltévedt juhokért. Lelkünk még nagyobb fájdalommal imádunk Téged azon templomokban, hol senki sem imád Téged, az öröklámpa is kialudott. Engesztelő lélekkel nyitjuk föl a ciboriumokat és monstranciákat azon helyeken, hol bűnös gondatlanság miatt a korrumpált szentségi színek alól, már-már elvonulni kényszerülsz. Imádunk a titkos társulatok tagjainak undok kezei közt, kik elraboltak, hogy meggyalázzanak és mélyen imádunk a szentségtörő áldozók szívében, hová, midőn betérsz, nem üdvöt, de kárhozatot visz szentséges meggyalázott tested.

Nemsokára ott fogunk feküdni a halálos ágyon. Hideg, kékülő ajkunkra odaszállsz-e, mint uti eledel? . . Boldogok vagyunk mi, a szentségimádó papok társulatának és az Oltáregyesületnek tagjai, kik társulatunk szabályait megtartva, oltárod zsámolyán, imaórák alatt készülhetünk boldog halálra.

A szent áldozás után.

Fischer-Cultrio Ágost, pápai praelátus, esztergomi kanonok, udvari káplán előadása.

Életünk legboldogabb perczei azok, melyeket az Ur Jézus az ő szent testével és vérével a mi szivünkben, lelkünkben tölt a szent áldozás után addig, míg velünk van. Isten, mint mindenütt jelenlevő, elválaszthatatlanul együtt van, egy helyen időz minden teremtményével. Mi boldog tudat ez az Istent kereső, Istennek élő értelmes teremtménynek: én Istenben és Isten énben-nem! Én teremtmény az én örökkévaló Teremtőmben, gyöngé és gyarló lény végtelen, mindent föntartó Erőben, földönfutó és halálfia a Gondviselő Életben. — Isten ezt az egyesülést a megszentelő malaszt által még bensőbbé teszi, midőn a Szentlélekben minket gyermekeivé szül és az isteni szeretet egységébe ölel, hogy testünk Isten temploma, lelkünk az isteni természet részesévé lesz. Ez az egyesülés is kevés volt Isten szeretetének. Az Oltáriszentségben még bensőbbben egyesül velünk kimondhatatlan csodás egybeforrásával, melynek édes boldogságába már belevegyül a vele való égi egyesülés mennyei örömének sejtelme.

Erről az időről, a szentmise, a szent áldozás után való hálaadás idejéről legyen szabad néhány szót szólanom a három kérdés kapcsán:

Végezzünk-e mi papok a szentmise után hálaadást? Hogyan végezzük azt? Hogyan oktassuk a híveket, hogy ne menjenek el hálaadás nélkül a szent áldozás után a templomból?

I.

Végezzünk-e hálaadást a szentmise után? A kérdés már magában foglalja a választ. Megköszönjük-e a világ legnagyobb kincsét? Imádjuk-e az ég és föld Urát, ki a szent áldozásban a mi lelkünk vendége lett s kinek eucharisztikus jelenléte addig tart, míg a kenyér és bor *szine* el nem enyészelt, tehát talán egy negyedóráig a szent áldozás pillanatától? Fölhasználjuk-e a nap azon legdrágább perczeit, midőn a világ Megváltója nemcsak mint mindenütt jelenlevő Isten, hanem mint ember is a mi vendégünk — fölhasználjuk-e eme drága perczeket buzgó könyörgésre saját lelkünk és az egész világ erkölcsi haladásáért?

Elég eme kérdéseket föltenni: a választ magukban foglalják.

Igenis, kötelességünk hálát adni az anyagi eledelért, Krisztus Urunk drága szent testeért és véreért; igenis, kötelességünk imádni az Isten Fiát, lelkünk isteni vendégét; igenis, saját üdvünk és a világ üdve parancsolja, hogy buzgó imára használjuk föl azon időt, melyet Jézus szent testével és vérével lelkünkben tölt, midőn a mi lelkünk ugyszólván mindenható, mert nem maga kér és könyörög, hanem Isten Fia vele s midőn az örök Atyának az Ő egyszülött Fiát ajánlhatjuk föl, mint meghallgattatásunk zálogát.

II.

Hogyan végezzük a hálaadást? Maga az Egyház tanít rá; csak ne szárazon pusztán az ajakkal végezzük az Egyház hálaadását, hanem mélyedjünk bele egész lelkünkkel a szent gondolatok ama kimeríthetetlen kincseshányájába, melynek kulcsát találjuk a szent liturgiában.

A szent test vétele után a pap «*quiescit paululum in meditatione*» — belmerül az isteni jószág oceánjába s annak nyugodt szemléletébe s a csodáló imádás előtörő érzelmeit a szent liturgia következő szavaiba öltözteti: *Quid retribuam Domino? Mit adjak vissza az Urnak? Mit adj vissza a mindenség Urának, szegény bűnös ember? Mit adj Neki, a kié minden? Nem kell Neki a te adományod, csak az kell Neki, fogadd el többi jótéteményeit. Csak azt akarja, hogy velünk jót tehessen, csak azt akarja, hogy ezt ne akadályozzuk.* «*Calicem salutaris accipiam*», az üdvnek kelyhét veszem, ez az én hálaadásom: «*et nomen Domini invocabo*», az Ő nevét segítségül hívom. Többet veszek, többet kérek, ez az én hálaadásom.

S hogy a megmérhetetlen jótéteménynek mindennap egy más sugarát szemléljük, az Egyház a *Communio* röpimájában uj és uj eszmékkel gazdagítja lelkünket és szívünket. Mily fénysugarat vet a boldogságos Szűz ünnepeinek *Communio*ja a szent áldozás végtelen jótéteményére! «*Beata viscera Mariae Virginis, quae portaverunt aeterni Patris Filium.*» Boldog a szűz Mária méhe, mely az örök Atya Fiát hordozta. Boldog Mária! Boldog minden áldozó — én is!

Minden áldozó szívében hordozza, mint Mária, az örök Atya egyszülött Fiát.

A mai szentmise *Communio*ja ez volt: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum...* A ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye magára az ő keresztyét. Eszünkbe juttatja: ugyanazon Ur Jézus, ki ezt szent Lőrincznek mondotta, most az én vendégem.

Nekem is ezt mondja.

Ez az ő tanítása arra nézve, hogy miképen adjak hálát.

Igy tanít a *Communio* elmélkedni; így tanít azután a *Postcommunio* könyörögni, a *Dominus vobiscum* az isteni és felebaráti szeretetet gyakorolni; az áldás jót tenni, az utolsó evangelium himni és imádni, a csendes mise után térdénállva mondandó imádság a világegyház sorsa iránt érdeklődni, vele érezni, vele harcolni, vele imádkozni.

S ha a liturgiának magának eme hálaadását jól elvégeztük, akkor nem jut eszünkbe a humerálét levegni és azonnal világi foglalkozásaink után futni. Ha igazán rá gondoltunk a *Beata viscera Mariae Virginis* értelmére, még lesz néhány hálaszavunk az örök Atya egyszülött Fiához, ki még lelkünkben lakozik.

III.

A mi áll a miséző papra nézve, hogy a szent áldozást követő perczek az élet legértékesebb perczei, melyekben az imádkozó lélek ereje határos a mindenhatósággal, ez áll az áldozó hívőre is. És minél ritkábban ismétlődnek ezen perczek a laikus hívőnek életében, annál inkább kellene azokat fölhasználni.

Miért is mi papok kötelességünknek ismerjük a hiveket a szent áldozás után való hálaadásban jól kioktatni. S tennünk kell ezt a hitoktatásnál, a hitszónoklatnál és főleg a gyóntatásnál.

A hitoktatásnak egyik leglényegesebb fázisa az első áldozásra való előkészítés s alig van ország, melyben erre — átlag szólva — nagyobb súlyt fektetnének, mint Franciaország. A francia emberek nagy része, ha száz évig él is, nem felejtí el első áldozását, az arra való készüléket az ő vizsgáival és jutalmaival, a szent áldozás fényes ünnepélyét, melynek napja még az igen lanyha községeknek is egyik legnagyobb ünnepe.

Innét van, hogy francia laikusoknál, olyanoknál is, kik hitüket nem épen valami nagy buzgósággal gyakorolják, az Oltáriszentség tanának igen pontos, nálunk majdnem szokatlan ismeretére akadunk.

A hitszónok megtaníthatja a felnött hiveket a legm. Oltáriszentség tanára épen minálunk az által, hogy megmagyarázza és megfontoltatja ama számtalan, szebbnél-szebb eucharistikus templomi éneket, melyet a nép is ismer. S talán e tekintetben, az eucharistikus énekek szépségét s általános ismeretét illetőleg nincs katholikus nép a világon, mely bennünket megelőzne. Ha tovább építünk ezen az alapon, melyet őseinknek az Oltáriszentség iránt lángoló szeretete letett, hazánknak csakhamar előkelő helyet vívhatunk ki.

A gyóntatásnál ne sajnáljunk néhány szót a szent áldozásról. Igazán csak néhány szóba kerül eme figyelmeztetés: végezze *nagyon figyelmesen* az imakönyvből az áldozási imádságokat. Vagy: képzelje a szívét egy hajléknak, melybe az édes Jézus betér önt meglátogatni. Készüljön erre a látogatásra, tisztítsa meg egészen őszinte bánat által; ha az Ur Jézus eljött, akkor tekintse Őt isteni vendégének... ne hagyja Őt magára, legyen vele gondolataival, imádságával ugy egy negyedóraig...

Hazánk körülbelül 10.000 papja évenként legalább 3 millió szentmisét mond. A hívők, keveset mondok, legalább tíz millió szent áldozást végeznek. Tizenhárom millió negyedóra, melyekben az eucharistikus Jézus szívünkön pihen!

Mennyi kegyelmet kérhetünk tőle, mennyi jó szándék fog megérlelődni, mennyi áldás fog ebből háramolni hazánkra, Egyházunkra s az egész világra, ha eme 13 millió szent negyedórát fölhasználjuk!

A lelkipásztorok és az Oltáriszentség.*

Hahnkamp György, győri kanonok, az «Euchar. Értesítő» szerkesztőjének előadása.

A lelkipásztor — mint neve mutatja — földolga, pascere animas, legel-
tetni az Ur Jézus juhait. A főlegelő maga az Ur Jézus az Oltáriszentségben.
«Én vagyok az élő kenyér», mondja az Üdvözítő; «ha nem eszitek az
emberfia testét és nem iszjátok az ő véréét, nem lesz élet tibennetek».

Ez az egynéhány szó mutatja, hogy a lelkipásztornak nincsen nagyobb
gondja ennél: hiveit az Oltáriszentséghez vinni, azt nekik kiszolgáltatni és
pedig minél gyakrabban. Viszont a hiveknek nincsen szentebb kötelessé-
gük, mint az Oltáriszentséghez járulni és azzal lelkeiket táplálni — minél
gyakrabban.

Ezek a gondolatok serkentenek arra, hogy ez alkalommal a hivek gya-
koribb áldozásáról szóljak.

A történet fonalán könnyű kimutatni, hogy a kath. anyaszentegyház
a gyakori szent áldozást — kevés kivétellel — mindig sürgette, hogy a jobb
hivek azt szívesen gyakorolták, hogy a szentek utána epedeztek.

1. Bámulatos az első keresztények áhítata az Oltáriszentség iránt. Erant
perseverantes in oratione et fractione panis. Valahányszor összejöhettek a
szent áldozatra, ugyanannyiszor áldoztak. A katakombák földalatti folyosóit
az az egy bizonyos, hogy leginkább azért ásták annyi fáradsággal és áldo-
zattal, hogy az Oltáriszentséget bemulathassák. Mikor nem lehetett a föld
szinén ünnepelni a szent titkokat, a föld gyomrába menekültek. Még szent
Jeromos szól arról, hogy a kik a szentmisén jelen vannak, azok mind áldoz-
nak. Mennyivel inkább történt ez régebben!

A régiek gyakori szent áldozását mi sem bizonyítja oly irappans módon,
mint az a könnyűség, melylyel a kath. egyház az Oltáriszentséget hiveire
bizta. Minő rémületet okozhatott egy-egy császári edictum, hogy a keresz-
tényeket ki kell irtani. És ilyenkor mit tett a kath. egyház? — A püspök
összegyűjtötte hiveit, serkentette a kitartásra és hogy a veszedelem idején
otthon is, titkon, megáldozhassanak, kiosztotta köztük az Oltáriszentséget.
Elszéledtek a hivek, de nem árván. Velük volt maga Jézus.

Papok életük koczkáztatásával hatoltak be a börtönökbe, hogy a rab
keresztényeknek vigyék a Szentséget, vagy hogy a börtönben misézzenek.
E célból az egyház határtalan szabadságot engedett. Ha volt kenyér és bor,
a pap misézhetett bárhol és bármikor. Szent Lucián esete ismeretes. Az Oltári-
szentséget a belegeknek, a raboknak üldözés idején bárki is elvihette. Sera-

* A történeti adatokra nézve v. o.: Dalgairus Bern. János angol oratorianus művét:
Die heilige Communion, ihre Philosophie, Theologie und Praxis. Aus dem Englischen.
Mainz, Kirchheim 1862.

pion nevű szegény ember üldözéskor elpártolt; halálos ágyán bűnbánólag megtért: ekkor egy kis fiu vitte neki az Ur Jézus testét.

Nem ritkán oly házban őrizték a Szentséget, hol majd csupa pogány lakott. Tertullian azért is óv a vegyes házasságtól, mert a pogány fél könnyen fődözhetné föl a Szentséget.

Az Oltáriszentség iránt való e forró áhítat és a gyakori áldozás magyarázza meg a régiek heroizmusát.

Különben a régiek nem épen azért áldoztak gyakran, mintha mind szent lett volna, hanem azért, hogy a förtelmes pogány világ közepette el ne tántorodjanak. Mert hiszen volt elég szünet az üldözésben; de mivel az üldözések elmúltával még jórészt megmaradt a klasszikus világ romlottsága, a gyakori áldozás az üldözések után is megmaradt. Még szent Vazul életében az egyiptomi hivek magukkal szokták hazavinni a Szentséget. Ekkor azonban a naponkinti áldozás ritka, de Caesareában és Alexandriában még sokan áldoztak 3—4-szer hetenkint.

A régi remetékre nézve nem egy ferde föllogás uralkodott; így pl. az is, mintha ritkán áldoztak volna. Azonban tény, hogy lakóhelyeiket templom közelében választották, vagy hogy elszórt celláik közé maguk állítottak templomot, úgy hogy hetenkint kétszer, de legalább is egyszer áldozhattak. Mennyire becsülték a szent áldozás napját, onnan látszik pl., hogy a Nitriában lakó 5000 remete aznap, mikor áldoztak, fehér ruhát öltött. Szabály szerint a remeték hetenkint 1—2-szer áldoztak; lanyhának tekintették, ki e tekintetben hanyag volt. Volt kivétel is. Hermopolis táján egy hegy alján, hol a szent Család egyiptomi útjában állítólag megpihent, lakott szent Apollo számos társával. Mintha a kis Jézus lelke külön lakott volna bennük: naponkint délután 3 óra tájban összejöttek áldozni és azután vettek némi eledelt.

A kik pedig abban az időben a világban éltek, mert könnyebben tehetlék, gyakrabban áldoztak.

2. Mikor a kath. egyház fénykorát élte, legritkábban áldoztak a hivek. Bajos meghatározni, mikor tűnt el a régi szokás. Nagy szent Gergely pápa korában (VI. század végén) Rómában a hivek még minden vasárnap áldoztak. Nagy Károly császár alatt a buzgók még hetenkint, de az agdei zsinat már kénytelen [kánont alkotni, hogy mindenki évenkint legalább egyszer áldozzék.

Ugy látszik, a IX. század közepe óta kezd általánossá lenni a ritka áldozás, a minck oka lehetett Európa politikai fölforgattatása. A tengerparti részeket minduntalan megrohanták a normannok, a középtenger vidékeit a szaracénok, Felsőolaszországot, Németországot a magyarok. A horzasztó pusztulás nem engedett időt a magábaszállásra.

Azután következett az egyházi hatalom fénykora. VII. Gergelytől VIII. Bonifáczig az emberek legritkábban áldoztak. A IV. lat. zsinat kiközö-

sítéssel sujtja azokat, kik évenként legalább egyszer nem áldoztak. E korban még a szerzetesek is csak ritkán vették a Szentséget. Az oly lángoló lelkű assisi-i szent Ferencz naponként csak egy misét engedett meg a szerzet templomaiban. Szent Klára leányai, kik havonként gyóntak, csak 6-szor áldozhattak évenként. Szent Domonkos apáczái 12-szer évenként. Szent Domonkos III. rendjének tagjai csak 4-szer. Szent Lajos francia király, ki oly gyöngéden szerette Jézust, évenként csak 6-szor áldozott. Toulousei szent Lajos, mikor még világi volt, csak a főbb ünnepeken.

A buzgó hitű világban akkor kevesebb volt a veszedelem: ritkábban is elég volt az élet kenyere.

Az egyház történetében leghorzasztóbb időszak volt a XIV. és XV. század. Róma pápa nélkül; schizma, háborúk, eretnekek dúltak. Ekkor a szent áldozás körül szomorú észleletek merültek föl. A benczések, kik régen hetenként áldoztak, most a viennei zsinattól rendeletet kérnek, hogy évenként csak egyszer áldozzanak. Bizonyos ciszt.-r. női kolostorban az ujonczok évenként csak 3-szor áldoznak. És isteni büntetés birta rá az apátnőt, hogy szent Lutgardnak hetenként engedte meg. A világiak közül épen hogy húsvétkor jelentek meg az Ur asztalánál. Egyes kivételeket találunk; szent Ida pápai engedelmével naponként áldozik; hasonlókép cortonai szent Margit.

A XV. században egyes szentek követelik a gyakoribb szent áldozást. Ferrerii szent Vincze, kit apostoli vándorlásain ezernyi nép követett, szabályul tűzte ki nekik, hogy hetenként áldozzanak és még a közbeeső nagy ünnepeken.

Téritett az Isten igéjével, kitartásra birta híveit az élet kenyérével.

Azonban e korban is a szentek gyakrabban veszik az Ur Jézust. Sienai szent Katalin majd naponként. «Atyám, éhezem» — szokta mondani gyóntatójának, Capuai Rajmundnak, ki aztán misézett és megáldoztatta. Genuai szent Katalin, rietii szent Columba, b. Emilia, b. Klara, b. Coletta gyakran, időnként naponként áldoztak.

Az Ur Jézus mindig ösztönzi választottjait minél gyakortabb áldozásra; a világban pedig mindinkább hanyagabbá lettek.

Mikor a XVI. században loyolai szent Ignác sürgette társai közt a hetenkinti szent áldozást, majd hogy nem az inquisitio elé került. Egy az első oratorianusok közül azért szenteltette magát áldozárrá, mert a papok közt nem talált, ki neki a szent áldozást többször megengedte volna.

Szent Ignác után nerii szent Fülöp lett Rómában a gyakori szent áldozás apostola.

Ebben az időben kezdett lábra kapni a nézet, mintha a kath. egyház az egyszerinél több szent áldozást eltiltotta volna a laikusoknak. Tudósok, tanárok ellenezték azt. 1580-ban szinte csodaszámba ment, hogy a San Cosimato-klastromban hetenként áldoztak. San Girolamóban mintegy 300-an

áldoztak vasárnaponként és hétköznapokon mintegy hetvenen és e miatt nem kevés zaklatás érte szent Fülöpöt és társait. Innen terjedt lassan az üdvös mozgalom világszerte. Ugy látszik, a reformáció mérge ellen ezt az orvosságot készítette elő a jó Isten szeretettjeinek.

Manapság örömmel konstatálni, hogy a *szervezetekben* rendes a hetenkint többször való áldozás. (Kivéve talán a nem reformált régiakat.) *Szeminariumainkban* törvény a havonkénti szent áldozás; de alig van seminarium, hol nem volna vasárnaponként, vagy talán naponként áldozó. *Kath. nevelőintézeteinkben* a növendékek közt nem ritka a havonkénti áldozás! *Csak volna elég gyóntató*, ki az előkészítésben segédkezne!

A nagy Görres hetenkint áldozott! Meg is látszott lelkén!

Ma már nincs aszketa, jó nevű kath. theológus, ki a gyakori szent áldozás ellen merne szólni!

És van elég plébánia, hol hetenkint van gyónó!

Előadásom rövid tartalma ekkép szövegezhető:

1. A XIX ker. század közül tulajdonképp csak 4 van (a X., XI., XII. XIII.), melyben a ritka áldozás volt tulnyomó, a nélkül, hogy ez ellen a világi elem reagált volna. A miből következtetünk e contrario: a gyakoribb áldozás általában véve a rendes állapot.

2. A történet fonalán látni, hogy a gyakori áldozás egyenes arányban áll ama veszedelmekkel, melyek a hiveket fenyegették. Innen leggyakoribb a régicknél, kiket a pogány undokság környezett; és legritkább a középkor ama korszakában, midőn a ker. hit fénykorát érte.

3. Ebből következik, hogy ma, midőn az uralkodó közömbösség, materializmus és naturalizmus milliók szívében előli a hitet, reményt és szeretetet, midőn annyiféle módon hirdetik a test emancipációját, hogy most inkább, mint valaha van szükség az élet kenyérére, hogy az erősek megállhassanak, a gyöngék megerősödjenek és hogy a lelkileg holtak, ha életre támadnak, az életet megtartsák.

Ezek alapján bátorkodom az euch. kongresszus elé a következő javaslatokat terjeszteni, kérve azok elfogadását:

1. Miután az Ur Jézus *az ut, igazság és élet* és miután Ő mint ilyen van köztünk az Oltáriszentségben: az euch. kongresszus szeretettel fölkeri a ft. papságot, hogy kiki a maga körében, ereje és tehetsége szerint hasson arra, hogy a rábizott hivek buzgón látogassák, imádják az Oltáriszentséget és hogy gyakran járuljanak az Ur asztalához; a módozatokat kiki belátására bízva.

2. Miután sok helyen (eltekintve nagyobb városainktól) a szó legszorosabb értelmében *massis multa, operarii pauci*, annyira, hogy a papság,

ha akarná is, physice képtelen a hivek sokaságát gyakorta meggyóntatni és az Ur asztalához vezetni, sőt a mi még szomorítóbb, hogy a hivek a meglevő templomok szűk volta vagy távolsága és kevés száma miatt még a szentmisében sem vehetnek [részt: azért az euch. kongresszus fölkeri az euchar. és egyéb jámbor társulatokat, hogy magán- és közös könyörgéseikben kérjék a Szentlelket, támaszszon gyakoribb hivatásokat a papi- és szerzetes-pályára, bőkezű jótévket új lelkeszi állomások és zárdák alapítására, hogy ezen az uton a hivek könnyebben férjenek az Ur Jézushoz és sűrűbben vehessék az élet kenyerét.

3. Az euch. kongresszus a legnagyobb örömmel veszi tudomásul azt, hogy a szemináriumokban a papjelöltek közt sokan fölismervén az Ur Jézus szándokait, sűrűen járnak az Ur asztalához és hálát mond mindazoknak, kik e téren fáradoznak.

A legfölségesebb Oltáriszentség a katolikus szertartásokban és a művészetben.

Piszter Imre, a zircz-cziszterezita-rend budapesti házfőnökének előadása.

Az ismeretes kapharnaumi jelenetből, mikor t. i. az Üdvözítő oly világos, oly kézzelfogható, oly reálisan szemléltető szavakkal beszélt az Oltáriszentségről; ezen jelenetből kiragadunk két szót, miket az Ur beszédjének befejezésül s mintegy mindannak összefoglalásaképen mondott, a mit addig az emberek ajkairól hallottak, de megérteni nem tudtak. Mindaz — mondá — a mit én eddig mondtam és szavaimmal kilátásba helyeztem, [mindaz *«spiritus et vita»*.] Vagyis: itt a legigazibb valóságról, a legéletteljesebb realitásról van szó; de ugyanakkor ezen teljes valóságnak burka, leple alatt a legtisztább, a legtökéletesebb szellemiség lappang, mely ama valóságot áthatja, élteti, a maga szellemi mivoltának bűvös körébe vonja, ezt a legigazibb életvalóságot egészen átszellemíti.¶

Mint szokta, ugy itt is az ő átható bölcseségével mintegy a legfőbb jellemvonásait, a karakterisztikonját adta az Üdvözítő ezen két szóval csodás nagy művének, az Oltáriszentségnek. Mi van ugyanis közelebb álló az élethez és az emberi valósághoz, mint az étel és az ital? És magában az evésben és ivásban mi van a mi az élet szokásai és az emberi közfölfogás realisabb, mert rendes, mindennapi volna, mint a kenyér és a vízzel kevert bor? És az Üdvözítő ezt a két elemet teszi az Oltáriszentségnek mintegy hordozójává, ezekben burkolja azt, a mit ő adni akar, önmagát. A legelemibb, legértékibb, az emberi élettel legszorosabb kapcsolatban levő valóság ez. De aztán mintegy a háttérbe a legszellemibb módon saját szellemi létezésének titkát rejti, ugy hogy nemcsak gondolatban, hanem valójában, igazán, lényegileg saját önmagát adja a kenyér és bor színe alatt. A két véglet,

a fizikai valóság és a szellemiség, műnyelven szólva: a realizmus és spiritualizmus találkozik itt, nem úgy, hogy azok egymást kizárják, hanem ellenkezőleg, hogy azok egymásba olvadjanak, egymásba forrjanak. Minél nagyobb a reális valóság, annál teljesebb a szelleminek lényeges, igazi és hatásos jelenléte; s ez a szellemi azt az érzéki valót, mialatt érzékeinkre nézve meghagyja valónak, egészen magába olvasztja, átszellemli és saját erejével, hatáskörével fölruhazza. Az Oltáriszentség valójában «Spiritus et vita» szellemi és életteljes valóság egyszerre.

Krisztus Urunk ezen legfőnségesebb és legtitokteljesebb művének tervezete és szervezése egyébként egészen alkalmazott az ember természetéhez, mely szintén két ilyen elemnek, az anyagnak és szellemnek összetételéből áll elő. De ugyancsak hűen tükrözi az vissza magának az Üdvözítőnek mivoltát, mert hisz őbenne szintén két elemnek, az érzéki, valóságos embernek és a legtisztább szellemnek, Istennek hiposztatikai egyesülésével találkozunk. Ezen eszmével azonban mi itt nem foglalkozunk. Hanem a «Spiritus et vita» eszméjének visszatükrözését az egyház életében, a liturgiában és az egyházi művészetekben vesszük szemléletünk elé.

Ha a liturgiát és az egyházi művészeteket külön említjük, ezzel nem akarjuk a két dolgot egymástól különbözőknek jelezni. Az egyház szelleme, annak benső élete ép oly természetszerűen nyilatkozik a külső, érzéki jelenségekben, akár szoros értelemben vett isteni tiszteletéről, akár művészi alkotásokról van szó; hiszen az igazi, az egyházi művészet nem tehet mást, mint imádkozik.

A mit ezen alkalommal nyomozni, a mire rámutatni akarunk, ez azon jelenség: mint nyomja rá az Oltáriszentség a maga jellegét, a maga bélyegét a liturgiára és a művészetre. Lehet-e ez máskép? Nem képezi-e az Oltáriszentség az egyház életének mintegy éltető napját, annak mintegy élettől és erőttől duzzadó magját, annak éltető, meghatározó princípiumát?

Első sorban a szentmiseáldozat az, a mi az egyháznak életét, külső jelenségek kapcsolatában, bemutatja: az egész liturgiának központja és a szó legnemesebb érdekében vett művészeti alkotás az. Már innen-onnan 2000 év óta mindennap és minden órában, a világ minden részében, minden városban és faluban újra és ismételten, mindig egyformán látjuk ezt a szent drámát oltárainkon a papok által eljátszatni és nem tudunk eltelni vele, nem unjuk meg, az mindig vonz, mindig szelid, nyugodt, békés lelki élvezetekre hangol bennünket. Ha Shakespeare, vagy bármely nagy művész leghíresebb színművét minden nap, minden helyen, még a falukban emelt színházakban is hasonló egyformasággal, bár legnagyobb művésziességgel játszanák el előttünk, minden ember csakhamar megunná azt, utoljára valóságos undorig menne az unalom. Honnét e jelenség? Történik valami különös dolog a szent misénél? De hisz ott minden oly egyszerű. A pap mozdulatai a leg-

elemibb mozzanatokban foglalják magukban: állást, lérdelést, meghajlást, egyszerű fordulatokat; a kézmozdulatok is az életnyilvánulások legelemibb, mindennapi jelenségei. Vagyis csupa egyszerű valóság, a való életnek legprimitívebb realizmusa, a mi az oltárnál szemünk előtt eljátszódik. S mégis vonz, mégis meghat, mégis leköti, sajátos varázsnak, egy szellemi, titokteljes hatásnak ereje hat át itt állandóan mindent, mely alól szabadulni nem tudunk. A «Spiritus et vita», az életteljes valóság és a tiszta szellemiség páratlan összeforradása az, mely örökre meghatározza a szentmise mivoltát és ezzel művészi szépségét és fönségét.

Vagy vegyünk egy más jelenséget, például az urnapi körmenetet, vagy a délutáni eucharistikus processziót. A járás-kelés, a sétálás egy egészen köznap, reális életjelenség. Ezt az egyszerű valóságot hogyan áthatja, hogyan átalakítja az Oltáriszentség! Mint lesz ez az egyszerű mozgás a legszellemibb élettevékenységig fokozva, a mint az Oltáriszentség bűvös körébe jut. A «vita et spiritus» a fizikai valóság és a legtisztább szellemiség, hogyan ölelkezik itt ismét egybe, hogy egy fönséges liturgikus jelenség és egy elragadó művészeti látványosság táruljon szemünk elé.

Ez csak épen egy-két példa! De találna-e valaki olyan emberi erőt, olyan erőnyilvánulást, találna-e valaki Isten teremtett világában olyan valóságot, dolgot, tárgyat, legyen az növény, vagy kő, vagy ércz vagy más termék, a melyet rideg valóságából az Oltáriszentség ne varázsolna át a szellemiség világába? Hiszen ismét a szentmise és a tabernakulumban őrzött Oltáriszentség kimeríti az összes művészeteket és az összes iparágakat, hogy az anyagból valami átszellemített, a hívő lélekhez szellemi hangon beszélő, szellemi hatásokat eszközlő alkotást hozzon létre. A kéztörő kendőkön levő himzéstől kezdve a legfönségesebb freskókig, a csengetyűtől kezdve a harangokig és az orgonáig, a viaszgyertyáktól és bábuktól kezdve a szobor-erdőig, az alacsony lépcsőktől kezdve az egekig magasló gótikus tornyokig, a «mea culpa» tompa hangjától kezdve a legszebb mennyei dallamokig: mindenütt az anyag hódolatát látjuk a szellemi előtt, mindenütt a szelleminek bűvös, éltető, átszellemítő hatását látjuk az anyaggal szemben. Mindenütt a «Spiritus et vita», melylyel az Üdvözítő az Oltáriszentségnek sajátos jellegét kifejezte.

Mikor Ráfáelnek a camera della segnaturában a nehéz eszmét kellett egy képen a hires «disputában» megérzékiteni, hogyan találkozik és egyesül az isteni és az emberi, a mennyei és a földi valóság, hogyan oldotta meg föladatát? A kép felső szinterét a Szentségháromság foglalja el, körülötte csoportosulnak az angyalok és szentek lengő karai. Az alsó szinteret az emberiségnek és a teremtett valóságnak a föld göröngyéhez tapadó képviselői töltik be. De mi lesz az összekötő kapocs az ég és föld között? Mi fogja egymásba forrasztani a szellemi és anyagi világot? Istent, a legtisz-

több szellemet összehozni ezzel az érzéki, földhöz tapadt emberrel? Ráfiel egyszerűen oldotta meg azt a kérdést: a szintér közepére az Oltáriszentséget festette. Ebben emelkedik a földi realitás fölfelé egészen a mennyek szellemi világához; ebben ereszkedik le maga a Szellem az érzéki valósághoz, hogy a kettő egybeolvadjon és lássuk az Üdvözítő szavaihoz a legszebb kommentárt, a mit egy festő esetjével alkotni képes volt: a »Spiritus et vita» eszméjének megvalósulását.

Nehéz dolog e néhány percz alatt kimeríteni az Oltáriszentségnek éltető, jellegző erejét a liturgiával és az ebből táplálkozó egyházi művészettel. A kalakombák homályos fülkéiben lefolyt jelenetek és azoknak meg rögzítése egyszerű vonásokkal a falakon az életnek legismertebb jelenségeit varázsolják elénk. Egyszerű szimbolumok ezek, mélységes tartalommal; a hívő lélek előtt kézzelfoghatólag érzékitik meg a láthatatlan szellemnek titokszerű lappangását. Egy hal, melynek hátán kenyér és bor van; egy bárány tejes csöbörrel, kalász- és szőlővessző körülfonta borostyánnal stb. stb. Majd ezen egyszerű jelképek szomszédságában a legismertebb evangéliumi jelenetek: Dániel proféta csodás táplálása az oroszlányveremben, a Genezareth taván történt csodás halfogás az Üdvözítő föltámadása után, a kánai csodás kenyérszaporítás, Lázár föltámasztása stb. stb. lépten-nyomon arról tanuskodnak, hogy már az első keresztények átértették az Üdvözítő szavait és az egyszerű, igénytelen valóságban hitték, sőt hitők elevenségével szemlélték azt a Szellemet, mely a kenyeret és a bort áthatja és átszellemiti, hogy így az eucharistia »mintegy a kereszténységnek szive, az egyház dogmáinak éltető központja, a vallás-erkölcsi életnek magja, a katolikus isteni tiszteletnek napja» legyen.

A pogányok hálványszobraiknak egy kis czellát építettek és a czellát körülhurkolták fölséges kőalkotásokkal. Érthető dolog, hisz ők szobraiknak isteni erőt és életet tulajdonítottak. És az a keresztény hit, mely Krisztus Urunk szavaira támaszkodva a kenyér valóságában fölismeri magát a Szellemet, nem lett volna termékenyebb a keresztény kultuszra, a keresztény művészetekre nézve? Hiszen az eucharistia lett az inspiráló, sőt az inspirációnak megvalósítására készítő eszme és erő arra, hogy a keresztények templomai ne legyenek egyszerű gyülekező helyek, hanem hogy azok főképen és első sorban Istennek háza, az Istenembernek lakóhelye legyenek. A mint az ég az a láthatatlan tabernakulum, a melybe szent Pál szerint a jövő javaknak főpapja bevonult, hogy örökké ott lakozzék: hasonlóképen az oltár-tabernakulum az a látható sátor, melybe Ő folyton-folyvást leereszkedik, hogy érzékeltető módon köztünk lakozzék, a meddig mi is itt ez érzéki testben vagyunk.

Innét van, hogy a kereszténység teljes és tiszta szelleme legtökéletesebben az oltár körül él és tevékeny abban az áldozatban, mely által a sötét-

ségből, a bűnből, a lelki nyomorúságból megváltatunk. De épen azért a katolikus egyház és pedig főképen és leginkább az ő legbensőbb élettevékenységében, az ő mintegy legbensőbb, legrejtettebb kincsében, a liturgiában, képes és csakis ő képes nyújtani a művészetnek a legfőbb igazságot, a leggazdagabb tevékenységet, a legbőségebb termékenységet, a legnagyobb szépséget. A művészet az érzéki valóság és az eszmének, a szellemének egyesítésével alkot. És épen azért az a művészet, mely az egyháznak szolgál, melyet az egyháznak lelke, az Oltáriszentség, ez a csodás vegyülete az érzékinek és szelleminek éltet, ez az ugynevezett egyházi művészet, a legfőnségebb művészet ez a szó legtisztább értelmében igazi művészet.

A kongresszus második ülése.

Augusztus 18-ikán.

A katolikus nagygyűlés diszülésének befejezte után, habár az idő már előrehaladott, az oltáregyesületi tagok kitartó buzgalommal vonultak ismét a katolikus kör disztermébe, hogy ott eucharistikus élet lelkesedő megnyilvánulásán kölcsönösen épüljenek.

A gyűlést az elnöklő püspök ur ő méltóságára megnyitja.

A Székesfehérvárra hazautazott *Szuhorics Jenő* kanonok alelnök helyébe új alelnökké a kongresszus *Hahnkamp György* győri kanonokot, új jegyzővé a tegnapi két jegyzőhöz *Fischer Gusztávot* választotta meg.

Elnök ur ő méltósága jelenti, hogy a kongresszushoz *Vaszary Kolos* bibornok hercegprimás a következő táviratot intézte:

Az eucharistikus kongresszus szíves üdvözlétét hálás köszönettel vettem. Gyengélkedő állapotom folytán csak lélekben vehetek részt s működésükre Isten bő áldását kérem.

Barkóczy Ilona bárónő Balatonföldvárról ezeket táviratozta:

Szívvél-lélekkel üdvözli működésüket *Barkóczy* bárónő.

Következnek az előadások:

Az Oltáriszentség irodalma.

Varga Mihály, csongrád-csanyí plebános, a «Reménységünk» szerkesztőjének előadása.

Nekem most nem kevesebb a föladatom, mint a számomra kijelölt rövid időn belül beszámolni a legméltóságosabb Oltáriszentség sajtójáról. Csak kevés idő állván rendelkezésemre, senki tőlem rossz néven ne vegye, ha én most külföldre nem megyek, hanem csak idehaza nézek szét és itt is azonnal a dolog érdemére térek.

A midőn manapság nemcsak minden tudományágnak, de minden mesterségnek, sőt még a megvalósulni akaró törekvésnek is megvan a maga

külön *szakirodalma* és nyomtatott szószólója, vagyis *szakközlönye*, nagyon természetes, hogy a szentségi Jézus kultuszának is kell e kettővel birnia.

I. A legméltóságosabb Oltáriszentség magyar irodalma ugy a multban, mint a jelenben általánosan ismert okoknál fogva szegényebb a külföld e nembeli irodalmánál. A multban míg Európa többi nemzetei nyugodtan írtak, rajzoltak, festettek, ipart űztek, földet műveltek, addig a magyar hadakozott a keletről beözönlő vad népáradattal. No de most már megkezdődött a munka az egész vonalon és szép jövővel kecsegtetve folyik mindenütt.

Az idő rövidsége miatt csak néhány közkézen forgó könyv elsorolására szorítkozom. Ligouri szent Alfonz után a boldog emlékü *dr. Nogáll* János *Vezérkönyve*; öt kiadást ért, tehát szépen el van terjedve. Némelyek azt vélik, hogy szép, de sajátos irálya miatt nem mindenki számára eléggé világos. Ugyancsak Ligouri szent Alfonz után van egy másik rövidebb, harminczegy látogatásra beosztott, németből *Heimlich* Ferdinánd által fordított könyvecske. A Szent-István-Társulat adta ki. A nép között eléggé el van terjedve. Ugyancsak németből ültette át *Bodonyi* János Antal *Chaumont*-nak papok számára írt *A pap és az Oltáriszentség* című munkáját. — *Dr. Csajkának* van egy rövid *vezérkönyve*; egy órára való imákat foglal magában. A budapesti Oltáregyesület tagjai között igen el van terjedve. — A legujabban Z. francziából fordított és kiadott egy kedves füzetkét e czimen: *A legméltóságosabb Oltáriszentség előtt imádságban eltöltött óra öt perczekre fölosztva*. — Ugyancsak mostanában adta ki a *Társulati Értesítő* P. Tesnière nagyhecsű művének, *Az Oltáriszentség imádságának kézikönyve* cím alatt egy kötetét. Ugy tudom, hogy rokonszenvesen fogadták mindenütt. És méltán. Mert nem hiába a legméltóságosabb Oltáriszentségről nevezett atyáknak generálisa írta, de meg is látszik e munkán, hogy szerzőjének mindennapi kenyere volt az elmélkedés és hogy sokat időzött és sokat tanult a szentséghez előtt Jézus lábainál. Az egész munkán átlengő üde szellem a franczia nagy nemzet fiát vallja szerzőjének. Teljesülvén a föltételek, reméljük, hogy nemsokára birni fogjuk az egész könyvet.

Néhány év óta van *Walser* (Die ewige Anbetung) után németből fordított és részben átdolgozott imakönyvünk is. Németországban nagy kincsnek tekintik. Vagy husz kiadást ért: a közkézen forgó példányok számát meg sem lehet határozni. Magyarul csekélységgem adta ki. Először félve, csak tizenhat órát, pár ezer példányban. Hamarosan elfogyván, nagyobb bátorsággal bár, de ismét csak kétezer példányban. Nem telt bele egy év és ez is elfogyott. A jelen évben — talán kelletténél nagyobb bátorsággal — kiadtam a harminczórás teljes *Walser*t, eredeti rajzokkal, még pedig hogy az árártól kevesebbre szabhassam, sok-sok példányban. E könyv bővebb ismeretelésébe itt nem bocsátkozhatom, a mit nem kevésbé sajnálok, hanem azért röviden még visszatérek reá.

II. Most pedig lássuk a szentségi Jézus szent ügyeinek magyar nyelven nyomtatott szószólóit.

Itt első sorban föl kell említenem *A Magyarország Papi Imáegyesület és Eucharisztia-Társulat Értesítőjét*, mely már kerek tizennégy év óta működik e téren, még pedig igen szép eredménnyel. A papok számára íródik. Néhány hónap előtt az eucharisztikus papok társulatának *hivatalos közlönye* lett. Mostani érdeműs szerkesztője nagyságos és főtisztelendő *Hahnkamp György*, győri kanonok.

Szorosan véve a négy év előtt megindult *Reménységünk* volt a szentségház dicső Királyának első szerény szószólója. Kezdetben, mélyen tisztelt nagygyűlés, kissé nehéz volt az utja, mert járatlan és töretlen volt az. Mint hivatlanul megjelent ismeretlennek, önönmagát kellett bemutatnia, önönmagát ismertetnie és magának olvasókat teremtenie. Igen, mélyen tisztelt nagygyűlés, olvasókat, mert a mi jó magyar népünk — tisztelet a kivételnek — ismeri a boldogságos Szűz és a szentek képeit, de a szentségházat nem! Keresztet vet magára, fejet, sőt elég hibásan térdet hajt, ha elhalad a szent képek és szobrok előtt, de a főoltárra kevés ügyet vet. Innen van aztán, hogy szívesen áldoz a boldogságos Szűz és szentek képeire és szobraira, de a szentségházra ugyszólván soha; innen van, hogy a magyar nyelven megjelenő sokféle vallásos folyóiratokat szorgalmasan olvassa — de azt kissé különösnek találta, hogy legyen egy szerény füzet, a mely soha másról, mint a legméltóságosabb Oltáriszentségről beszél és minden lapján csak az imádat sűrgeti, az mégis csak szokatlan valami volt. Azonban *Reménységünket* lassan megismerték, megszerették. Négy évi pályája alatt az édes Jézus nem kevés lelki örömmel jutalmazta a szerkesztő csekély fáradságát. Most a negyedik évfolyam végén 3000 és néhány száz példányban jelenik meg.

A *Reménységünk*-nek, mélyen tisztelt nagygyűlés, a többi között az a nagy hiánya volt, hogy mivel magánlelkesezés szülte és hivatlanul jött, senki tekintélyével nem bírt, senki más nevében, mint a maga nevében nem szólhatott, *hivatalos közlöny* nem volt.

Most azonban, hála Istennek, van már hivatalos közlönyünk. Fél év előtt született; neve *Örökimádás*. Szerkesztője főtisztelendő Kutschera József belvárosi káplán. Várva-vártuk és nem csekély lelkesedéssel fogadtuk. Nagy föladat vár reá: *célszerű egyöntetűséget teremteni a szentségimádás körül*.

Adná Isten, hogy csukott ajtókra, zárt szívekre sehol e hazában ne találna.

Egy a célunk mindnyájunknak: szolgálni a szentségi Jézus szent ügyét, tehát *egyféle, egyakaratu* eljárásnak is kellene lenni országszerte. — Én részemről nem kételkedem kijelenteni, hogy Magyarországon tárgyánál fogva első lap az *Örökimádás*, szerkesztője pedig kartársainak elseje.

A *Reménységünk* felől pedig azt határoztam, hogy a mig tud valamit

használni a szentségi Jézus ügyének, addig fõntartom, különben ép oly nesztelenül, mint a hogy keletkezett, meg is szünik.

III. Valamint égetõ szükség volt egy *hivatalos közlönyre*, ép ugy szüksége van a szentségimádóknak — ha szabad magamat így kifejeznem — *egy alkalmas hivatalos imakönyvre*, hogy az imáadásnak, ez angyali foglakozásnak meglegyen a maga illõ külsõ alakja. (Forma dat esse rei.) Már az üdvös egyformaság végett is Oltáregyleteinknek egy meghatározott imakönyvvel kell birniok.

Erre a czélra, mélyen tisztelt nagygyûlés, ajánlom a Walser-féle imakönyvnek *Örökimádás* címû magyar fordítását. Nem tagadom, hogy nem minden elfogultság és félelem nélkül teszem meg ezen ajánlatomat, mivel *pro domo mea* látszom beszélni. Igen, mélyen tisztelt nagygyûlés! csak a lát-szat szerint beszélek én most haza, mert ha nekem ezen imakönyvhöz semmi közöm se volna, de ismerném annak jó tulajdonait, mint most, bizonyára még nagyobb buzgalommal és lévvel ajánlanám elfogadásra.

E terjedelmes könyvben találhatók: reggeli és esti imák, miseájtatosságok, melyek mind a legméltóságosabb Oltáriszentségre vonatkoznak. Van benne hét elmélkedés a legméltóságosabb Oltáriszentségrõl; továbbá hét $\frac{1}{4}$ és hét $\frac{1}{2}$ órára terjedõ ájtatosság a Legszentebb elõtt. Van végre benne harmincz egész órára való. Különféle alkalmakra, a legméltóságosabb Oltáriszentség és az egyház fölnnepeire szóló ima.

Olyan virágos kert ez a könyv, a mely nemcsak a minden idõszaknak illatos és szindús virágait, hanem az emberi lélek mindennapi szükségletét kielégítõ hasznos növényeit is magában foglalja.

A dolog természete kívánja, hogy én most e könyvbõl néhány idézetet hozzak föl mutatónak, de alig tudok választani, mit és mennyit mutassak be a mélyen tisztelt nagygyûlésnek? Attól félek, hogy sokat akarván markolni, keveset vagy épen semmit sem fogok. De meg az idõ sem engedi, azért mellözöm az idézeteket.

E könyv szövege nemcsak *telkesít*, a szívet és elmét Istenhez emeli, hanem *tanít* is és ez utóbbi tulajdonsága megbecsülhetetlen. Tudjuk ugyanis, hogy vallásunk központja a legméltóságosabb Oltáriszentség; innen indul ki és ide tér vissza minden. A ki az Ur Jézusnak a legméltóságosabb Oltáriszentségben való jelenlétét nem tudja, semmit sem tud; a ki ezt nem hiszi, az nem katolikus. Az is bizonyos, hogy csakis azok a hitû katolikusok, a kiknek szívében a legméltóságosabb Oltáriszentség felõl valóban élõ hit van.

És így mindenkor megbecsülhetetlen az a könyv, a mely erősíti bennünk a legméltóságosabb Oltáriszentség hitét. Tapasztalásom alapján állítom, hogy a lelkipásztor semmiféle szorgalmas tanítással sem érheti el hiveinél azt az eredményt, a melyet ezen könyv használatával elérni lehet, mert min-

den oldalról, minden vonatkozásában megvilágítja a legméltóságosabb Oltáriszentség tanát.

Tényekre hivatkozhatom. A midőn először adtam könyvemet hűveim kezébe, azok néhány nap múlva azzal álltak elő, hogy *szép könyv lehet ez, de — nem értik*. A felelet megdöbbenett és gondolkodóvá tett: mi lehet ennek oka, hogy nem értik? Rájöttem. Nem értik a könyvet, mert nem értik *a tárgyat magát, nem ismerik a legméltóságosabb Oltáriszentséget*.

És m. t. nagygyűlés! nagyon sok helyen van ez így. A hűvek csak annyit jegyeznek meg maguknak, hogy van *Szentség*, az a *Szentség* ott van a szentségházban, de hogy az a Szentség Jézus Krisztus, a ki ott él, a ki ott lát, hal, a kinek Szíve ott értünk dobog — azt már kevesen tudják, a következményeket még kevesebben vonják le. Na és az *Örökimádás* imakönyv megtanít mindezekre. Tényeket ígértem. Beváltom szavamat. — Itt-ott előforduló, benső meggyőződésről tanuskodó egy-egy eset még nem elég bizonyíték az általános hit és általános meggyőződés mellett. Én a tények egész láncolatát kívánom, hogy az általános hitre és meggyőződésre következtessek. — Egyszer Csongrád alatt a Tisza partján kocsin haladtam a legméltóságosabb Oltáriszentséggel egy tanyai beteghez. Szemközt, közel a parthoz, jött egy tiszai mérnöki hajó. A derék kapitány, a mint észrevett engem, látván, hogy az Utieledelt viszem a betegnek, előparancsolta az egész hajószemélyzetet és tisztelettel vezényelt. M. t. nagygyűlés! Szép és megható jelenet volt ez, de ez egyes eset volt, mely legfőleg a kapitány hitéről tett bizonyosságot. Én azonban a tények láncolatával akarom az Örökimádás imakönyv eredményezte hitet kimutatni. Mikor megtudtam, hogy hűveim miért nem értik az imakönyv magasztos szövegét, arra buzdítottam őket, hogy legyenek kitartók, folytassák az imádkozást. Megtették. És mi lett az eredménye? Az élő, benső hit, a törhetetlen meggyőződés és az öntudatos imádás. És ki tanította őket erre? Nem én; én arra képtelen lettem volna, hanem megtanította őket rá az édes Jézus ezen imakönyv által. És hol tesszik föl ez az élő hit? Az egész község hitéletén. Azóta egészen másként viselik magukat a templomban; a legméltóságosabb Oltáriszentségnek megadják az őt megillető imádatot, még pedig — a mi a fő — nemcsak a látogatás szerint. Nemcsak a községben, hanem künn a mezőn is, bármily messziről is, ha látnak a legméltóságosabb Oltáriszentséggel arra kocsin elhaladni, kivétel nélkül, a kapa, kasza vagy eke mellett levett kalappal, letérdelve imádják a szentségi Jézust. A szemben jövő kocsi letér az utról, a gazda leszáll a kocsiról és a kerék mellett térdelve engedi az Ur Jézust elhaladni. Ritka eset az, hogy a még iskolába sem járó apró gyermekekre is kiterjedjen e tekintetben a szülők figyelme. Csak a legbensőbb hit viheté rá őket, hogy ezekkel az apró emberkével is, a kiknek játéknál nincs egyéb gondjuk, megismerlessék a szentségi Jézust. Pedig arról tanuskodik a számtalan

jelenet, a midőn az utcán játszadó apróságok valamelyike megpillant engem egyházi ruhában kocsin ülve, a ministeriu kezében az égő lámpát, rögtön figyelmezteti kis czimboráit, mire azok, mint a kik egész tisztában vannak a dologgal, egy pillanat alatt abbahagyják még a legkedvesebb játékot is, leveszik kalapjukat és mint az orgonasípok, egymás mellé sorakozva letérdelnek. Most már értik hiveim az imakönyv szövegét, mert minden vasárnap, a szentbeszéd és a szentmise idejét kivéve, reggeli 6-tól esti 6 óráig karban imádkozva imádják a szentségház Királyát, de sőt ritka az a köznap, hogy néhány imádó ne maradna a templomban egy imaórát elvégezni; hogy értik már a könyvet, látom az áldozásukon, észreveszem, mert munkába menet, munkából jövet be-betérnek a templomba; értik az imakönyv szövegét, észreveszem a hangsúlyozáson, a melylyel azt olvassák, értik, mert napirenden van, hogy nem tudják az imaórát végezni, mert omló könyveiktől nem látják a hetűt; még a zokogás sem példátlan.

Nagy előnye továbbá e könyvnek még az is, hogy minden imája (a mise-ájtatosságokat sem véve ki) nemcsak esendesen, magányosan végezhető, hanem *közösen* is. Tehát érvényesül az édes Jézus ígérete: *Ha ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben... én közöttük vagyok.* Szébb, eszményibb, meghatóbb imádkozási módot nem képzelek, mint az Ur Jézus lábainál ezt a könyvet többeknek *karban, hangosan* imádkozni. A legméltóságosabb Oltáriszentségnek közelsége, a szövegnek szív és észhez egyaránt szóló értelme mind arra működnek közre, hogy ez legyen az imádkozások imádkozása. Már a mi egyszerű körünkben is mily szép az, hát még milyen lehetne az a zárdákban, fi- és nőneveldékekben, a nagy városokban?! Mily szépen érvényesülhet itt az egyenlőség, az összetartozandóság, a midőn a gazdag és szegény, a magasrangu és a föld népe, a pap és hivei egyformán a föld porában, együtt, egy szívvel és lélekkel végzik az angyalok kiváló foglalkozását. Az egyik imádkozó lelkesedése emeli a másik áhítatát. A karban való imádkozás még jobb ellenőr az imádó hivek részére, mint a libellus a papok számára. Ha ilyen imádási mód van gyakorlatban, úgy a lelkipásztor minden alkalommal nyilván láthatja hiveinek buzgalmát, pontosságát. Így, de csakis így az imádás meg nem szűnhetik. — Egy hatalmas kath. város plébánosát fölkeríttem, hogy hozza be a szentségimádást. Azt felelte rá, hogy nem szükséges, mert hisz náluk már rég megvan; van vagy 700 tagja az Oltáregyletnek. A plébános valót mondott; a rovatozott iven 700 imádó volt, de valóságban ki tudja, hogy hány. Soha senki sem látta őket ájtatoskodni, szentségimádást végezni. Beiratkoztak Kezdetben valamit tettek, később mindent elhagytak, elfelejtettek és maradt, a mi volt, a pusztaság, a semmi! És talán így van ez máshol is.

Ha a karban való imádkozás volna szokásban, úgy az előénekesek, társulati elöljárók között duló *egyenetlenség, vetélkedés* javarészből meg-

szünnék. Ide nem kell elüljáró, itt senkinek sem kínálkozik alkalom a többiek fölé emelkedni, itt egyik olyan, mint a másik.

Az imakönyvben vannak közben-közben szebbnél-szebb *énekek*, a melyeknek szabatos, áhítatos eléneklése nem kevésbé emeli ugy az áhítatot, mint az imádkozás ezen módjának kimondhatatlan szépségét.

Az *Örökimádás* imakönyv elősegíti az *ünnepnek megülését*. Minden nagy ünnepre van egy külön imaóra; már most, ha ugyanazon imaórát végzik az ünnep nyolczada alatt, az imádkozók apróra megértik az ünnep jelentőségét, annak vonatkozását és viszonyát a szentségi Jézushoz és mihozzánk és így inkább ünnepeznek, mint mások, a kik az ünnepről csak egyszer hallottak valamit a szentbeszédben.

De lássuk az itt-ott fölhangzó ellenvetéseket.

Nem jó a könyvhöz kötni a szentségimádást, mert nem mindenki tud olvasni, tehát így *nem mindenki vehet benne részt*. — Ez az ellenvetés könnyen megdönthető. Van-e, kérdem, csak egyetlen egy olyan imádkozási mód, a melyet kivétel nélkül mindenki gyakorolhatna? Aztán tapasztalásból tudom, hogy a jólelkű imádó, ha maga nem is ismeri a betűt, de azért mégis tud az imakönyv szerint imádkozni, mert odafurakodik a könyvből hangosan imádkozó mellé és vele együtt mondja. De ha csak hallgatja és csak az elméjével és szívével követi az ima értelmét, még akkor is nagyon szépen és sikeresen imádkozhatik. Ugy tapasztaltam, hogy ezt is sokan megteszik. De végre is az olvasni nem tudók számára egy külön órát is lehet rendelni, a mikor ezek együtt az olvasó imádkozásával róhatják le imádsukat a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt.

Némelyeknek valami *nehéznek* tetszik az ilyen karban való imádkozás. Ugyan mi volna nehéz benne? Szép csöndesen együtt imádkozni, pontnál, vesszőnél szünetet tartani? Van-e annál egyszerűbb valami, hogy az egyik bekezdést, versszakot az egyik oldal, a másikat a másik mondja hangosan? A közönséges szöveget reczitálják, az éneket, de sőt a litániákat is, ha tudják, éneklik. Én m. t. nagygyűlés! csak azt vélem, hogy a legelső imádságnak, az ájtatosságok legelsejének és koronájának, ennek az anyagi foglalkozásnak természeténél fogva szebbnek, magasztosabbnak kell lenni a külső alakjában is minden más ájtatosságnál.

Hallottam, hogy itt-ott a karban való imádkozás *hosszu*. — M. t. nagygyűlés! Nem az imádkozás itt a hosszú, hanem a buzgóság a *rövid*.

Hogy aztán a karban való imádkozás a hónap hány vasárnapján, a vasárnap mely óráján, történjék, azt a helyi körülmények határozzák.

Az anyagi oldaláról tekintik a dolgot azok, a kik azzal állnak elő, hogy *drága* a könyv, *nem mindenki szerezheti meg*. — Épen azért nyomattam a könyvet sok példányban, hogy ámbár közel 900 oldalra terjed, 120-nál több képpel van ékesítve, köztük 60—70 eredeti színes rajz, vászonba kötve mégis

3 koronáért adhassam. És ezt az összeget is hónapokon keresztül akár 20 fillérjével lehet lefizetni. Végre is mindenki rendszeren szokott imakönyvet venni. Jó volna, ha senki annál nagyobb pazarlást el nem követne, mint ha megveszi az *Örökimádás* imakönyvet.

És most, m. t. nagygyűlés, a midőn megköszönöm a szerény előadásom iránt tanúsított türelmet, legyen szabad egy *kijelentéssel* élnem és egy *alázatos kérelemmel* előállnom.

Kijelentésem ez: Tapasztalaton alapuló meggyőződésemenek adok kifejezést akkor, a midőn kijelentem, hogy a szentségi Jézus ügyét a két *Örökimádás* van hivatva előre vinni: *Örökimádás*, a hivatalos közlöny és *Örökimádás*, az imakönyv.

Alázatos kérelemem pedig, hogy a m. t. nagygyűlés a *Walser-Varga-féle Örökimádást* az oltáregyleti tagok imakönyvéül elfogadni kegyeskedjék.

Minő zene illik az Oltáriszentséghez.

Kutschera József, bpest-belv. káplán, a «Kath. E. Zeneközlöny» szerkesztőjének előadása.

A szent lantos zsoltárkönyvében lapozgatva, ezen ihletes szavakon akadtak meg szemeim:

«Fölment az Isten örvendezéssel, az Ur harsonaszóval; énekeljetelek a mi Istenünknek, énekeljetelek; énekeljetelek a mi királyunknak, énekeljetelek.» (46. Zs. 6, 7.) Az Ur, az édes Jézus egekbe szállt s az angyali karok sok millió boldog dalosa örvendező énekkel lebegte őt körül és ünnepi harsonaszó visszhangzott a menny harcos seregeinek szárnyaló rendei között.

Fölment az Isten örvendezéssel és az Ur harsonaszóval.

Jézust egekben az angyalok így dicsérik!

Jézus nemcsak a szép angyaloknak osztja uralkodói kegygyel szeretetének csodajeleit, az oltár áldozati trónján nekünk is adja az irgalom, malasztos drágaságait. Mint a szeretet édes és erős királya lakozik e földön hű népe között; mert annak, ki magát legszivesebben «emberfiának» mondotta, az a gyönyörűsége, hogy az emberek közepette töltheti idejét. S mi midőn őt a nyugalmas, boldogító szeretetnek hittel szemlélő fényében körülzárva imádjuk s boldogságos jelenlétén feledve tekintetünket a jó akarat karjait tárjuk ki feléje, nem érezzük-e, hogy mivel az angyalok örömében és dicsőségében osztozunk, neki angyali szolgálattal s dicsérével tartozunk? Méltányos és igazságos tehát, hogy Jézust itt az Oltáriszentségben is édes és ünnepi zene környezze.

Midőn egyházi értelemben szent zenéről szólunk, alatta első sorban nem a hangszeres zenét, hanem az ennél sokkal tökéletesebbet, az emberi éneket értjük. Ez az ének az érzelmeink önkénytelen természetes, szükséges és leghivebb kifejezője, mely a kedély hullámozását a föl- és alászálló zenei

hangok hullámaiban önti ki. A könyörgő, bánkodó, örvendő, parancsoló beszéd hangletjtésében is már találunk zeneiséget, egyszerű dallamos kifejezést. Annál inkább tör elő akkor, midőn az emberi szó elégtelen és fukar ahhoz, hogy a túlaradó és hevesen kitörő érzelmeket megközelítően tudtul adja, szükségessége annak, hogy a szavakhoz az érzelem dallamát fűzzük.

Ha a vallás a legtisztább, legigazabb, leghatalmasabb és legfőnségesebb érzelmeknek kiapadhatatlan forrása, az Oltáriszentség, mint a hit és vallás minden tárgyainak legmagasztosabbja, az érzelmek oly édességét és erejét és fenkölttségét adja szívünknek, hogy itt legkivált kevés a szó, fogya-tékos a beszéd s ezért kívánjuk az éneket s nem is tudjuk megállni, hogy boldogságunkat ne ilyképen adjuk tudtul a világnak.

Minő legyen az eucharistia zenéje?

Lényegesen különböző a világi zenétől, mert Krisztust Béliál körébe lealacsonyítani szentségtörés. A kinek országa nem e világról való, zenéje sem lehet a világ inye szerint való. Az az ének tehát, a mely elpuhult, mely zsong a füleknek, melynek mámoros az ihlete, mely a világi szeretetre emlékeztet, a magánénekek (szólók), az, a melyben az emberi idegesség hánykolódik, az az ének és zene, a melynek hallatára a világfiak gyönyör-ittasan vallják: oh he szép, nem lehet az Oltáriszentséghez illő, mert a szin-pad és hangversenyterem nem Krisztus temploma.

Az eucharistikus zene legyen *édes*, mint az Örök kiapadhatatlan Sze-retet, a melynek mélységes titkai telve vannak a legédesebb gondolatokat tartalmazó igazságokkal. Legyen *főnséges*, a mint az a legfőlségesebb Isten-hez illik, telve erővel, méltósággal, önérzetes ihlettel. Legyen *tiszta*, mint a megtestesült örök Igazság, a ki az eszmei szépnek zavartalan összhangja s azért messze áll zenéje is a keresett zavaros és erőszakos disharmoniáktól és erőltetett keresett vagy ferdére-visszára csavart dallamoktól. Legyen végül *fájdalmas*, mint a száműzöttek és bűnbánók siralma, mert hisz ha valahol, ugy az Oltáriszentség előtt imádkozva érezzük, hogy a mi hazánk nem a föld, hanem az ég s mi a földön csak száműzöttek vagyunk, kiknek jelen-ben bánatos epedésünk Jézushoz jutni s elválaszthatatlanul vele maradni; szentségimádás közben a szeretet finom érzékenységgel fájlaljuk azt, hogy Jézust, az édes Jóságot nem szerettük mindig, hogy iránta valaha meghide-gültünk s tőle vétkezve elfordultunk. Ez a két igazság a belőle fakadó bána-tos érzéssel mindig helyt követel magának a szentségi énekekben, illetve zenében, sőt annak lényeges és azt jellemző elemét alkotja.

Melyik ének az, mely mindezen tulajdonságokkal bir? Ki tanít meg minket ez énekre? Mert azt sugja nekem Jézusomat szerető szívem-nek sejtelme, hogy ez az ének az ő kedves éneke: a minthogy mind-annyiunknak van kedvelt énekünk, mely keblünk rokonérzelmeit legjobban eltalálja s azokkal legtökéletesebben összhangos: ugy ez az ének Jézus

érzelmeinek, mert hisz ő nemcsak Isten, hanem ember is, leginkább megfelel, ez az ő kedves éneke.

Az egyház ráutal ez énekre, meg is tanít azzal a gonddal és érzéssel, a hogyan a királynő tanítja hozzá méltó gyermekeit a király hőstetteit zengő énekekre.

Ez az ének a szent Gergely-féle, máskép gregoriánnak nevezett ének. Ennek hangjain zengi az egyház a szentmisének azon énekeit, miket a pap az oltárnál mond Istennek. Ezen ének elemei a katakombák vértanúinak ajkán nevelkedtek és mondhatjuk, Jézus isteni szivéből sarjadtak. Azután gondjaiba vették az egyház tűzzel és fényvel telt alyái és mesterei, szent Ambrus, szent Ágostontól föl egész aquinói szent Tamásig, a ki azt a *Lauda Sion* és *Pange lingua*-ban az Oltáriszentség zsoltosmájába fűzte.

E mellett megengedi az egyház a több szólamú éneket, melyet legmesteribb művelőjéről *Palestrina-stylus*-nak neveznek. Helyt enged a népnek szabatos formáinak. A hangszeres zenét is meglüri, ha muzsája nem mint hivalkodó kiöltözött önmagának hódítani akaró jelenik meg, hanem magába szállva, töredelmesen imádkozik.

A mit az egyház kedvel, megenged és tűr, azt ugyanugy a szentségi Jézus is kedveli, megengedi és tűri.

A midőn a templomi népének irodalmának beláthatatlan terein szépet keresünk, a legszebbeket régi magyar szentségi énekeinkben találjuk. Egy nemzetnek irodalma sem tudja azt fölmutatni. Még Oláh Miklós korában mint ősrégi magyar énekeket ismerték és énekelték. Míg szerkezetük a mellett bizonyít, hogy keresztény életünk első századaiból származnak szövegök és dallamukban szentségimádó őseink vallásos lelkeik melege száll felénk s életerős hitük Jézus szeretetétől hevesen dobogó szívük nyilatkozik meg hennük, mely minket egyrészt megszegyenít, másrészt követésre indít. Sajnos, hogy ezeket nagyrészt kiszorították a kevésbé becses német eredetű s leginkább II. József korából származó szentségi énekek: a «Szent vagy Uram», «Ez nagy szentség», «Üdvözlégy szent ostya» stb.

Bármit énekeljünk, legyen az előadásában is komoly, becses és méltó az édes Jézushoz.

Nem szabad, hogy külsőre a kifejezésben méltatlan legyen. Hiszen ha valakit meg akarunk tisztelni, nem az utolsót választjuk, hanem a legszébbet. Az egyházi zenének dicsőnek, a legfőbbéesebb titokhoz méltónak kell lennie.

Azért óhajtandó, hogy a templomokban tartott oktatások folyamán a nép megismerje a helyes éneklés szabályait, figyelmezzon arra, hogy a torz és sértő éneklést kerülje.

Hazánkban a tiszta, Istenhez méltó egyházi ének művelésére önálló egyesület, az Országos Magyar Czeczilia-Egyesület alakult, melynek műkö-

dése első sorban az Oltáriszentséghez illő ének, illetve zene megteremtését czélozza.

Ezek kapcsán kérem a kongresszust, mondja ki határozatkép: 1. hogy az egyházi éneket és zenét művelő *Cecília-egyletet* az oltáriszentségi társulatok mindenütt támogassák és segítsék, ajánlással, buzdítással, az egyletbe való belépéssel; 2. hogy pót-tanfolyam nyitassék a papok és kántorok számára az egyházi ének és zene érdekében; 3. a népének fejlesztése céljából a templomi népének oktatására kiváló gond fordítassék.

Elnöklő püspök ur önméltósága határozatkép kijelenti, hogy a kongresszus a javaslatokat elfogadja.

Az előadások után az elnöklő püspök ur ö méltósága a kongresszus tagjainak ajánlja a római zarándoklatot. Boldogok vagyunk — ugymond — mi, hogy a szent-évet megérhettük ez életben s hogy áthaladhatunk a kegyelmek és engesztelés ama szent kapuján, melyet csak minden századik évben nyit meg kalapácsütéssel a szentséges Atya, kinél vannak a mennyeknek kulcsai.

El ne mulasztjuk ezt a jó alkalmat, mely nekünk ez életben soha többé nem fog kinálkozni. Vegyünk részt mindannyian, a kik csak tehetjük, mert így fogjuk a szent-évet igazán megünnepelhetni, ez lesz a legszebb hódolat a szentségi Jézusnak a század alkonyán és legbiztosabb reményre fog jogosítani, hogy a jövő században Krisztust szeretettel és imádással az egész föld és rajta minden ember uralkodó Istenének vallja.

Kántor Károly apát, oltáregyleti igazgató az esti körmenet sorrendjét hozza tudomására a kongresszusnak.

Ezt a kongresszus tudomásul veszi.

Elnöklő püspök ur ezek után a kiállítást is figyelmébe ajánlja a kongresszus azon tagjainak, kik azt még meg nem tekintették.

A kongresszus nevében azután kimondja, hogy *évenként össze híván-*
nak gyűlni — és pedig mindig más és más püspöki székhelyen és terjeszteni akarják az engesztelő áldozásokat, melynek nemcsak az áldozók javára fognak szolgálni, hanem különösen oly emberek lelke hasznára, a kik különben nem járultak az Ur asztalához. Minden családnak vannak oly tagjai, kiknek lelke hitetlen sötét vagy szívük hideg és hanyag az Ur Jézus ügyei iránt, kik Jézust ismerni nem akarják, a szentségeket elhanyagolják. Nem ritka esetben szerezték meg már az ilyeneknek az engesztelő áldozások a megtérés kegyelmét.

Kéri a kongresszust, hogy a mai körmenet ne egyszerű tüntetés, hanem a szívnek igazi hálaadó aktusa legyen. Mi papok kérjük e kegyelmet, hogy

ne uralkodjék más a mi szívünkön, mint csak az Ur Jézus. Ha őt valljuk kizárólagos Urunknak, nem járunk s fáradunk más hű dolgok után, nem örülünk jobban holmi kicsinyes földi kitüntetéseknek, hanem az a legnagyobb örömünk, ha egy lelket sikerült megmentenünk.

Kérjük továbbá azt is, hogy ma a hívek igazán őszinte szívvel végezzék szent gyónásaikat, legyen az oly gyónás, a mely törődött szívből fakad s akkor mindenesetre az mindnyájunknak rendkívül nagy lelki előmenetelére fog szolgálni.

Végezzük azt mindannyian, alázatos lélekkel vádolva magunkat Isten irgalmas ítéletének trónja előtt, hogy vétkeink megbocsáttassanak.

Ezen lelkes, buzdító szavak után, a melyek a kongresszus tagjaira lelket átjáró mély hatással voltak, az országos eucharistikus társulat igazgatója *Kántor* Károly udvari plébános rövid, de lelkes szavakban méltányos dolognak tartotta, hogy a tisztelt kongresszus első sorban mély hálóját fejezze ki az Ur Jézusnak, a ki nek szent sugallatára összejöttünk, másodsorban pedig a buzgóságból kifogyhatatlan püspök urnak, mélt. és főt. *Mailáth* Gusztáv grófnak. Azt hiszi, hogy mindnyájuk nevében szól és mindnyájuknak őszinte óhaját fejezi ki, midőn most *Mailáth* püspök ur ő méltóságának igen-igen hosszú életet kíván. Végül a kongresszus nevében kéri a püspök urat, hogy adja főpásztori áldását az itt egybegyültekre.

Mély megilletődéssel borultak mind a jelenlevők térdeikre, hogy meghatott szívvel könnyes szemekkel fogadják az apostoli lelkű főpap szent áldását, melynek vételével a kongresszus befejezést nyert.

A legfelségesebb Eucharistia és az egyházi ének.*

Irtá *Mayer Károly* székesfehérvári apátkanonok.

Szent János apostol «titkos jelenések» könyvének IV. fejezetével — mint tudva van — egy új részlet veszi kezdetét. Egy magaszlos, nagyszerű visio ez, mely a látnokot a földről az égbe ragadja; ott az Ur trónusát és ennek környezetét, valamint az Istennek liturgikus módon való imádtatását szemléli. A látnok szemei előtt, a mint ő Isten országát s ennek berendezését leírja, kétségkívül Isten földi országának az egyháznak képe lebegett, főképen a püspök által czelebrált szentmiseáldozat megható ünnepélyes fénye. A mennyei Jeruzsálem festéséhez a földi Jeruzsálem eszményített vonásai szolgáltathatták a mintát, a mely mintát szent János, az ő agg korában, kétségkívül már teljes ritualis kifejlődésében, szemlélhetett. Egy pillantás a 2-dik, 4., 5., 6. versre meggyőz bennünket ezen exegetikus igazságáról ott lát-

* Steiner Fülöp dr., székesfehérvári püspök közbejött hirtelen halálesete miatt apátkanonok ur ezen előadását meg nem tarthatta.

juk ugyanis a 2-dik versben a püspök trónusát a tágas templom hátsó részében az apsisban, rajta a főpapot pontificalis díszében. Jobbra balra löle — a régi bazilikák mintájára, a szolgálattevő assistentia üléseit a 4-ik versben; — az 5-ik versben ég a hét gyertya az oltár helyén a tehát, trónussal szemben; a 6-ik vers lefesti a titokteljes, kristályhoz hasonló, üvegtengert a főoltár helyett, mely a mennyben már hiányzik. Az 5-ik fejezetben ennek a központnak, ennek a kristálytengernek helyét a bárány foglalja el már, körülötte a négy élő, a szünet nélkül Istent dicsőítő szerafimok ó-szövetségi jelképei, a földi Jeruzsálem liturgikus énekkara. A 11-ik versben olvassuk: «Et vidi, et audivi vocem Angelorum multorum in cirmito throni et anincalium et seniorum: et erat numerus eorum millia millimus dicentium ect.» «És láttam és hallottam a sok angyal szavát a királyi szék és az élőlények és a vének körül és azoknak száma ezernyi ezer vala s mondák» stb. A mi kétségtelenné teszi, hogy ez képe és szava is, a mennybe áthelyezett és a véghetelenségig kibővülő keresztény egyháznak; a megváltott összes emberi nem hálaadó énekének.

E visióban a látnok hangokat hall, mennyei éneket, mely ismét nem lehet más, mint az egyház liturgikus énekének magasztos epichemája; hallja a 4. fej. 8. versében a «sanctus, sanctus, sanctus»-t, mint mi a szent misében, háromszor. (A görög eredeti szövegben 9-szer van sanctus.)

Szent János prófétai lelke a liturgikus istentiszteletet a földről az égbe emeli, Ráfael művészi szelleme a híres «Disputá»-jában az égből a földre hozza le az eucharistiát s központjává helyezi az emberi szellem mindenemű tevékenységének; szent János az egyházi éneket, mint a liturgikus istentiszteletnek lényeges részét lelkileg az égben hallgatja; Ráfael — kinek halálakor Palesztrina még csak gyermek volt — az egyház énekét az angyali karok visszhangjaképen tünteti föl egy másik híres — szent Czeccilia — képén. Az apostol első százada és a renaissance kora, bámulatos összhanggal, a liturgia központját a legméltóságosabb eucharistiába helyezi; és ezzel a liturgikus istentiszteletnek lényeges részét, az egyház énekét, a szent eucharistiával legszorosabb viszonyba hozza. És méltán.

A liturgia szót már az első században közhasználatba vette az egyház. Jelentésében benn van a törvény, a rendelet, a rubrika fogalma; magában foglalja az ünnepélyes isteni szolgálatot a hivekkel együtt és a nép közreműködését, mely csak az egyházi énekben nyilvánulhat. — Az egyházi zene ideálja tehát nem lehet más, mint a Krisztus Urunk által megváltott isteni ideálnak, az Isten képére teremtett embernek hangja, mely az egyházban, Krisztus mystikus testében, Istenhez száll. A megváltott ember Krisztus Jézussal, e legfőbb liturgussal, ki a keresztfán érettünk meghalt, minket megváltott s a szent eucharistiában velünk lakik istenségével s megdicsőült emberiségével, szinte az ő megváltott és egyszer megdicsőülendő testének organumával

egyesülni óhajt s a hang szárnyain is keresik azt a «sacrum conviviumot» vele, melyben az egyház él Krisztussal, szent Pál szavai szerint: «nem én élek, hanem Krisztus él énbennem», mintha mondani szeretné, éneklek, de nem annyira én, mint inkább Krisztus énbennem; s midőn az a legszentebb áldozat megújul az oltáron, az a megváltott lélek oda simul, oda képzelettel magát, oda olvadni akar a legelső liturgikus ének dallamához, mely az első eucharistia ünnepénél hangzott el akkor, midőn a coenaculumból «hymno dicto, exierunt ad montem Oliveti», «énekét mondván, kimentek az Olajfák hegyére». — Igen! egy nagy, magasztos eszme rejlik e szóban: liturgikus ének; eszme, melynek — ha egyszer a keresztény népek öntudatába beérnék és mélyen bevésődnék — már magában véve világtérítő hatalma volna s maga képes volna sarkából kiemelni a gonosz szellem káros hatalmát.

Csoda-e, mélyen L. kongresszus, ha az egyház, mely a szépművészetek minden ágát gondos ápolás alá vette, csak a liturgikus éneket a gregoriánt tartja sajátjának, csak ennek engedett helyet az ő szent liturgiájában. Az egyház az építészetben, bár templomai után neveztetnek a különféle építészeti stílusok, leszámítva az alap architektonikus keresztalakját — a festészetben, eltekintve a katakombákban született symbolikától, nem bír külön stylussal. A gregorián ének egészen az övé, saját édes gyermeke, mely fölött kezdettől fogva nagy gonddal őrködik, érdekében törvényeket alkot, fölötté felügyeletet gyakorol szent Páltól kezdve az utolsó délamerikai zsinatig, melynek aktái csak az idén kerültek ki a polyglotta sajtójából.

Kétségkívül kimondhatatlan befolyással van az istentisztelet fényére — mondja egy jeles püspök — a templom nagyszerű épülete, díszitményeinek gazdagsága, oltárainak pompája és művészeti izléssel készült öltönyei; de az egyház éneke több ezeknél. Az egyházi szertartás kezdete előtt ezek készen állanak; az ének magánál az istentiszteletnél lép föl együttműködő tényezőként. Ez már imáinkat, vagy jobban mondva, az egyház imáját, a Szentlélek Ur Isten e remekműveit, juttatja méltó módon az Ur trónusához. A liturgikus ének a papnak és a chorusnak legszentebb cselekvénye s azért fontosabb az épületnél, a márványoltárnál, az aranyedényeknél és a selyemöltözeteknél.

Ki nem látná azt, hogy az egyházi ének — a szépművészetek minden ágát megelőzve — legközebb áll a szent eucharistiához, a kiből a «visus gustus, tactus fallitur», «látás, izlés, tapintás léved» s csak auditu solo creditur, csak a hallás alapján hisz benne. Célja ugyanis az egyház énekének nem más, mint az, hogy Istent dicsőítse és az ő szent szolgálatát ünnepélyessé tegye, a hívők szíveit ájtatosságra gerjeszse; gondolataikat a menny felé irányozza, szent hangulatot és az örök javak utáni vágyat keltse föl bennük; vagy is, mint aquinói szent Tamás mondja: valami módon a meg-

váltás művében segédkezzék. Ime, mily szoros a viszony a szent eucharistia és az egyházi zene célja között, mely a híveket az «auditus» szárnyain az angyalok és szentek lársaságába emeli s velük énekel (szent Tamás szerint: «in sanctis vocalis laus Dei» 2. 2. qu. 13. a 4.) s ezzel készítgeti őket azon megfoghatatlan boldogság előízleltetésére, melyet emberi fül soha sem hallott szent Pál szerint s melyet Isten készít azoknak kik őt szeretik.

Még intensivebben észlelhetjük e viszonyt, ha röviden bemélyedünk a gregorián ének természetébe, mely az ő komoly ünnepies méltóságával, motívumainak egyszerűségével és szerénységével, dallamának vonzó kedvességével az Isten oltárához összesereglett hívők lelkében nemcsak világi örömökre emlékeztető motívumokat nem újít föl, hanem az ő ódon, szent zamatjával, mint ha egy más világról szállna hozzánk, minden, a külvilágra vonatkozó emléket mintegy távol űz, csak azért, hogy egyedül az a tiszta, szeplőtelen «auditus» hasson a lélekre; hogy ezen «auditus» más érzékeit az embernek föl se ébreszsze; hogy a nemes, szent dallam egyedül csak a szent, szeplőtelen szöveggel lépjen egyeségre és ezen így egyesült «auditus» a megszentelés és az üdv kegyelmével hassa át a lelket, mely keresi a sursum conviviumot ily módon is.

Oh, mily szentnek is kell tehát azon zenének lenni, melynek ily szent, magasztos célja van! Míg az Isten napja a földet világítani fogja, soha sem lesz itt ezen a földön szentebb és borzasztóbb pillanat, mint az volt, midőn az Isten fia a kereszten függött és meghalt; csalhatatlan szent hitünk tanítja azonban, hogy a szentmisében ugyanaz történik, a mi a kálvária hegyén, a keresztfánál végbement, azért tanítja szent Pál: «valahányszor e kenyérből esztek és e kehelyből isztok, az Urnak halálát hirdetitek». (1. Cor. 11. 26.) Nincs és nem lehet tehát szentebb ténykedés, mint a szentmiseáldozat. Szentül akarja ezt az egyház ünnepelni.

E célra megszenteli papjait, megszenteli mindazt, mit a pap érint és használ, meg még a ruhát is, melybe öltözik, a templomot, a helyet, melynél bemutatja; csak az az ének tehát, mely a szent liturgiának kiegészítő részét képezi, csak az lehetne-e tehát profán?

Mint az ég a földtől különbözik, oly különbségnek kell tehát lenni az egyház éneke és világ dallamai között, hisz az egyház zenéje mintegy össze van nőve a szentáldozattal. A zene azt éneklí itt, a mit a pap imádván mond; a zene, az ének folytatja azt, a mit a pap megkezd; például a Gloria és Credóban, szabad-e tehát csak egy pillanatra is megfélekedni a zenének, az egyház énekének itt e szent helyen, e legszentebb ténykedéssel szemben az ő magasztos rendeltetéséről és céljáról? szabad-e neki csak egy pillanatra is világi motívumok ruhájába öltözködni? szabad-e csak egy pillanatra is a szerző subjectivismusának előterbe lépni és magát, «én»-jét az egyház akaratával és rendeleteivel szembeállítani?

Csodálkozhatunk-e tehát, ha a szent életnek tapasztalt vezérei az egyház e szent énekére is kiterjesztik gondjaikat? Csak például hozom föl Loj. szent Ignácot, kinek éles szeme behatolt a XVI. század első felében támadt üdvös mozgalom természetébe, mint kortársa Palestrinának, ismerte a fölmerült egyházi zene kérdését alaposan s csodálatraméltó *Exercitiá-jának* végén, melynek címe: «*regulae aliquot servandae ut cum orthodoxa ecclesia sentiamus*», 36-ik pontjában, lapidarís, egész értekezéssel fölérő szavai között megemlíti: «*commendare cantus ecclesiasticos*».

Tehette volna e nagy lélek, ezen éles elme ezt a *commendatiót*, ha nem lett volna meggyőződve arról, hogy szent az egyház liturgikus éneke, sőt a lélek *sanctificatiójának* is egyik eszközévé válhat; tehát — és ebben van a gondolatnak gazdag haszna és nagyszerűen fölemelő magasztossága — úgy tekintette az énekét az egyháznak, mint jelképét a mennyei éneknek, mint előkészületet az örökké tartó liturgiára. — Igen, igaza van! *laudare cantum et commendare est: sentire cum ecclesia.*

És igaz is. Apoc. 14. 3. 4. «*Et cantabant quasi canticum novum ante sedem. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt. Hi sequuntur agnum, quocumque ierit*». — Ezt mondja az egyház. — Érezzünk tehát az egyházzal! — Ilyennek kell lenni az egyház énekének már e földön. Uj ének ez, mely csak Istenünk oltárainál zeng, uj ének, melybe maga a Szentlélek lehelte belé az ő életét és szeretetét, uj ének, mely csak egyedül és kizárólag a liturgiai szent szöveget veszi ajkára; nem dal ez, melyben a világ öröme és kedve zendül meg, nem lisztán emberi mű ez, mely tisztán emberi érzelmeket tolmácsol, mely profán helyeken is otthon érzi magát. A földi liturgia szent énekét csak tiszta, bűnmentes énekkar zengje szeplőtelen ajakkal. És igaz is! A hová megy a bárány, utána megy e liturgikus ének is. Követi mindenütt a bárányt, követi őt az áldozati oltárra, követi őt Advent első vasárnapjától kezdve Pünkösöd utáni utolsó vasárnapig; oda megy a jászolához s megnyitja előtte az angyalok Gloriáját, ép úgy, mint a keresztjéhez és megzendíti az «*ecce quomodo moritur justus*»-t, fölviséri a mennybe, földi vándorlásának minden ösvényén vele van, nem hagyja el őt szenvedésénél és halálánál sem, diadalánál alleluját zengedez neki, dicsőíti, hálát zeng, esedez, könyörög hozzá.

Ime, mélyen tisztelt *congressus*! Ilyen az egyházi ének, ilyenek kell lenni azon magasztos viszonynál fogva, mely őt a szent Eucharistiához fűzi, ez az *unisono* az, mely a hiveknek hitben, reményben, szeretetben való egyezségét jelképezi, ezen ének-*unisono* az, melyet a világ minden népe, apraja-nagyja az egyedeknek megtanulhat, ez zengett az első századbéli pápák és mártýrok ajkairól, ezt visszhangozták a katakombák üregei, mert ezen ének ott volt már a kereszténység bölcsőjénél, századok fensége ragyogott már rajta, midőn szent Cergely *collectióját* rendezte, sőt mint a szent

Eucharistia az ő ó-szövetségi jelképeivel, úgy ezen gregorián-ének az ő zsoltárdallamaival visszanyul Dávid, Salamon koráig. Bizonyára nincs egy hangjegye az egyház énekének, legyen bár a legapróbb, legjelentéktelenebb, mely tiszteletünket ki nem érdemelné!

Midőn ezen tiszteletreméltó congressus figyelmébe és pártfogásába a gregorián ápolását, fölkarolását ajánlani bátor vagyok, nem óhajom az, hogy magamat exclusivnak tüntessem föl, nem akarok félreértetni, sőt egyenesen kinyilatkoztatom, hogy nem osztozom a genialis Wagner Richard, az instrumentalis zene páratlan ragyogásu kezelőjének nézetében, ki a templomban csak a chorált és az ezen alapuló polyphont szeretné megtűrni. Én szívesen járulok egy másik nagy elmének (Suarez S. J.) nézetéhez, ki nyílt, határozott s ha szabad nemes értelemben e szót itt használnom, liberalis fölfogásával még a hangszeres zenének is helyet enged a templomban; «bár az a melegség, melylyel meggyőződését támogatja — mondja Gietman S. J. az ő jeles zene-ästetikájában pag. 318 — sejteti azt, hogy ellentétes nézetekkel kellett küzdenie». Igen, a hangszeres zene is helyet foglalhat a templomban, a polyphon (approbatus), a más egyéb, a capella-stilusban tartott ének (permissus) mellett, csak ne feledkezzék meg arról, hogy ő csak «toleratus» és sohase akarjon a chorál (proprius) fölé helyezkedni, csak a szent szöveget emelje és interpretálja, ennek tiszta érvényesülését ne akadályozza s a chorált, mely alapja minden fajú egyházi ének- és zenemennek, ne veszélyeztesse.

Főképen tehát a chorál kultiválását és pártfogását azért hozom javaslatba az eucharistikus congressus mélyen tisztelt tagjai előtt, mert ez, mint az egyház igazi, saját gyermeke, legközelebbi viszonyban van a szent Eucharistiával s mert, fájdalom, mind a kettőnek közös az ellensége is: az ördög. Nemcsak a pusztában, míg t. i. e szent Eucharistia a földön járt, járult hozzá a sátán s éhségét, szerénységét és alázatosságát fölhasználva, megkísértette őt, de még a coenaculumban is árulót támasztott ellene (Ján. 13. 27.) «et post buccellam introivit in eum satanas». Judás a «hymno dicto»-nál már nem énekelt, ő már más nótát fújt. Hasonló sorsban részesül a szent chorál is, fájdalom!

Egy régi közmondás azt tartja, hogyha valahol a vallásos szellem egy szép templomot emel az Isten dicsőségére, azonnal ott terem a gonosz lélek is és épít magának melléje egy sekrestyét — a hol fényes hucsujárást terveznek, az ördög is oda furakodik jámbor zarándok képében. Nem-e a mindennapi tapasztalás tanít arra, hogy a gonosz lélek e furfangja főkép a szent, szerény, igénytelen, de alázatosságában is magasztos chorál ellen fordul, mivel ez azzal a szent Eucharistiával a leghensőbb, legközelebbi viszonyban van. Ócsárolja ódon illatát, megbotránkozik szerény külsején, ezen az alázatos Krisztus köntösén (melyhez valaki a szent chorált hasonlította), majd a tudomány az, mely nagyképűsködéssel reformálni akarja, majd

a művészet, kevélyen magát tulbecsülve, fitymálja és lenézi, majd meg jön a gúny, hogy belőle csufot üzzön, majd a fölfuvalkodottság, mely megbotránkozik szerénységén, majd kényelemszeretet az, mely nyirbálgatni akarja s megfosztani ódon, de valódi ékességeitől, majd a tudatlanság és a slendrián az, mely tunya és avatallan kézzel nyulván hozzá, belőle karrikaturát csinál.

Ime, mélyen tisztelt congressus, ezért kérem én önöket összetett kézzel, hogy főkép az egyház chorálját méltassák figyelmükre s azon szent meditációk kapcsán, mikor a «mens impletur gratia» s midőn a szent Eucharistiával való «sacrum conviviumot» magukban élesztgetik, vonják szent elmélkedésük körébe a gregorián-éneket is; kétségkivül többször beszélni is fognak akkor e tárgyról, a beszédet pedig szent elhatározások és tettek fogják követni. S ha már egyszer a tettek mezejére léptek, ne ijedjenek vissza a kezdet nehézségeitől, ne mondják: az én köröm és körülményeim igen szerények ily nagy dologra. Nem nagy dolognak kell ezt tekinteni; 3—4 jószavu fiugyermek, 2—3 jóhallásu buzgó férfi csodákat tehet. A Sixtina kara sohasem volt népesebb 30—31-nél s a szent Zsófia-templomban az 525 klerikus mellett Jusztinián császár korában csak 25 tagból állott a «Cantores»-ek kara. Macte animo! Először a responsoriumok legyenek szabályosak — ebből ítélünk első sorban a chorusról; azután apróbb dolgok jöjjenek: a chorál «Tantum ergo», az «asperges», a «credo», fölváltva férfi- és gyermekhangokkal, ugy aztán lassan-lassan, óvatosan, prudentiával a többi, nem egyszerre, évek lefolyása alatt.

Biztosíthatom, hogy végtelen örömmel fog lelkük, szivük eltelni akkor, mikor fáradalmaik kezdetleges, de édes gyümölcseit szemlélve, majd a szent chorál szárnyain is megtalálják a sacrum conviviumot azzal, a kivel, a ki által és a kiben «et futurae gloriae nobis pignus datur».

A manna.

Nem több-e az ember az iszap vergődő férgénél? a hazátlan rovarnál? az esti napsugárban gomolygva rajzó bogaraknál? S az embernek soha semmikor se legyen másképp nyújtva az étel, terítve a Teremtő asztala, mint ezeknek? Miből ismerzik meg e téren, hogy ő Isten gyermeke? Azért mi szánandó az a fonyadt eszü és taplós agyu hitetlen, ki nem ad Istennek szabadságot a csodákra és saját fejével mérné ki Isten hatalmát! A vallás csodát kíván!

Nem szólunk azért bővebben arról, mint tettek kísérletet a csodaiszonyban szenvedők a manna-adás természetessé csüröcsavaró magyarázatában, belátván, hogy a tamariskusból semmiféle hitetlen konyha nem képes szentirási mannat kisűtni, mikép kerestek egyéb növényeket, valóban fűhöz-fához kapkodva, előbb a *Lecanora esculenta* néven ismert, majd a *Hedysarum alhagi*-nak nevezett füveket dolgozva föl képzeletükkel föntről hulló mannának. Ezek a kísérletezések mosolyt ébresztők, annál is inkább, mert mindeme növényeknek ama pusztában hirük-hamvuk se akad.

Nem marad egyéb hátra, minthogy a késő kora mannaszedő néppel, mint e dologban a mai szobatudósoknál összehasonlíthatatlanabban különb és hivatottabb tanukkal lérdén csuszva vallja a manna szemléletével Isten erejét, bölcseségét és szeretét. Istennek ez a jósága ejtette elragadtatásba a nagy királyt, Dávidot, hogy tele kézzel ragadta ki lantjából a zengő éneket: «Parancsolt onnan felől a felhőknek és megnyitá az ég ajtait és mannat hullatott nekik eledelül és mennyei kenyeret adott nekik. Az angyalok kenyerét ette az ember,» (77. Zs. 23–25.) és ismét «mennyei kenyérral elégítette meg őket,» (104. Zs. 40.). S a bölcsesség könyve ugyanigy tanuskodik az ősi hit szent vallomásaiban. «Angyalok eledelével tápláltad népedet és munka nélkül készített kenyeret adtál mennyből nekik, minden gyönyörűség és minden íz édesége lévén abban.» (Bölcs. 16, 20.). A választott nép, mely azzal dicsekedett, hogy ereiben Izrael vére folyik, a szentföld zsinagógáiban s Jeruzsálem világesodáju templomában magasztalva emlegette Isten szeretetét, hogy mannat adott, az atyák boldogságát, hogy égi kenyeret ettek. Ez tette kincscsé a írigyszekrényt, ez a csodás étel; az egész nemzet kincsevé, mert Áron vesszeje csak inkább Levi törzsének ereklyéje, a tizparancsolat kötáblái inkább félemletes emlékek voltak, de a manna az egész népé volt, közös kincse minden törzsnek szent bizonyossága a népet szerető Isten kegyelmének.

Mennyire belegyökerezett ez a hit,

hogy a manna Isten nagy csodája és bizonyosság az Ur mellett, páratlan égi jel, mint volt ez a hit az ószövetség egyik alapigazsága, fényes tanúság Mózes isteni küldetése mellett, a mint Isten maga is mondá: «megtudjátok, hogy az Ur hozott ki titeket Egyiptom földjéről», kitélszik abhól, hogy midőn az Üdvözítő követelte a zsidótól, «higyjetez abban, kit ő küldött ezzel álltak eléje:» «Micsoda jelt cselekszel tehát te, hogy lássuk és higyjünk neked? mit cselekszel? *Atyáink mannat ettek a pusztában, a mint írva vogyon: Az égből adott nekik kenyeret enniök.*» (Ján. 6, 30—31.). Lám a zsidók hite, mely Mózes-től Krisztusig változatlan maradt, az, hogy a manna hullása Isten nagy csodája.

De az ószövetség minden sarkalatos igazsága és intézménye ujmutatás volt a Messiás szövetségére, a melyben tökéletesedést nyert s benne, mint előkép a valóságban teljességre vált. Megtaláljuk-e a manna természetében az előképet, hova fog az utalni, miben nyeri megoldását? Épen Krisztus előbb idézett nyilatkozatával, összefüggő beszédében találjuk meg erre a kérdésre a feleletet. Kiigazítván a zsidók mondását, mintha Mózes és nem Isten adta volna a kenyeret: «Bizony, bizony mondom nektek, nem Mózes adott nektek kenyeret az égből», áttér az előkép a manna által előre jelentett kenyérre: «hanem az én Atyám ad nektek igaz kenyeret mennyből» ... s később: «Én vagyok az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá» s ezután

következnek az Urnak Oltáriszentséget ígérő szavai. Tehát a manna az Oltáriszentség előképe.

Gyönyörködjünk a hasonlatosságban!

A mannat Isten szeretete jeléül adta választott népének, miután azt az egyiptomi fogságból kiszabadította: az Oltáriszentség az Anyaszentegyházban az újszövetségi választottnak eledele, melyet Isten szeretettel ad minden gyermekének, kit az ördög fogságából kiszabadított. A zsidó népnek előbb a vörös tenger vizén kellett átmennie, mielőtt a mannat eledelül nyerhette: nekünk is előbb is Krisztus piros vérének tengernyi kegyelmével megtisztító vizkeresztségen kell átmennünk, mielőtt az Oltáriszentséget vennők. S ha a pusztában való bolyongás, a keresztény földi életének utjait és küzdelmeit jelenti, melyek őt az ígért földre, a mennyek országába vezetik el: ugy a manna, mint ezen hontalanság vigasza, a szép haza reményének táplálója, mi kedvesen utal az Oltáriszentségre, mint a mely száműzetésünkben édes vigasztalásunk, a földi küzdelmekben erősítő eledelünk s a benne rejlő boldogságnál fogva, melyet kimerítően tapasztalunk a szentáldozásban, az örök üdv biztató és biztosító záloga.

A manna adását Isten előre megígéri, az Oltáriszentséget is. A mannat az Ur ugy az ígért, mint a parancs szavaiban *kenyér*-nek nevezi, holott külalakja, természete, ize épen nem hasonlít a kenyérhez. Kenyérnek nevezi rendelletésénél fogva,

mert nemcsak arra adja, hogy a kenyeret helyettesítve, táplálja övét, hanem, hogy égből hintve vele ama másik valóban égből szállott kenyere, Krisztust, az Oltáriszentséget jelezze. Isten az ő népének az ígérettel egyidőben megparancsolja, hogy mannával táplálkozzék: ép így Krisztus is parancsolja, hogy az Oltáriszentséget magunkhoz vegyük. A mannát korán reggel szedték a zsidók, a midőn még éhgyomorral voltak: ugyanígy vesszük a szentáldozásban Krisztust. A mannáról szólva mondja Isten népének: *«Jól laktok kenyérrel»*, mily tökéletesen fejezi ki hasonlathan azt a kielégítő, betelítő, megnyugtató táplálkozást, melynek a szentáldozásban részesei vagyunk. *«És megtudjátok, hogy én vagyok a ti Uratok és Istenetek»* — ugymond. A manna evése a hitbeli tudásra, Isten elismerésére juttatja a népet: az Oltáriszentség tápláléka szintén, sőt még inkább növeli hitünket, imádásunkat, szeretetünket; a jó Jézus mintegy e szavakkal kecséget: *«Izleljétek engem és megtudjátok, hogy én vagyok a ti Uratok és Istenetek»*. De most nem lep-e meg minket Krisztus gyöngédsége, mely úgy száll reánk, mint az ég harmatja; a próféta, midőn jöttéért eped, fölkiált a mennyországba: *«Egek! harmatozzatok onnan fölülről»*. Jézus a menyeknek harmatja, ki üdit és fölujit, a kiből az örök igazság napjának képe ragyog, ki csöndben és titokban hocsátkozott le a földre; Jézus az ég harmatja, különösen az Oltáriszentségben; nézzetek csak körül világszerte, mint száll alá minden-

nap reggelente csöndesen, észrevétlenül, kedvesen, gyöngéden, mint sűrűn hulló harmat s lepi el oltárainkat a szentmisében; ott ragyog Jézus, a mi szívünk szeretete, mint harmat a pap szerencsés kezeiben, ott a mi aranyos kelyheink öblében s az Istenre szomjazó szentek tiszta ajkain; mint harmat száll hozzánk, mint a mennyországban minden földiestől ment, legtisztább harmata: íme, ezt jelentette előre a manna, midőn mint harmat szállott alá és ellepte a föld színét.

Izrael fiai csodálkozva kérdék: man hu? mi ez? mert a csodás eledel tulszárnyalta értelmüket: az Oltáriszentség is túlhaladja fölfogásunkat, csodálatos lelki táplálék, mindenkör a hitnek titka és a szeretet csodája, mert *«ez azon kenyér, melyet az Ur adott nektek eledelül»*. Ezen csodálatosság meglátszik mindkettő tulajdonságaiban: a manna mennyiség és sulybeli természete az Oltáriszentséget közelítette meg azzal, hogy sem annak, ki többet szedett nem vala többje, sem a ki kevesebbet szerze, midőn megnézte, nem találta kevesebbnek: az Oltáriszentségben, a ki egy morzsányit vesz, az egész Krisztust veszi, csakugy, mint a ki a nagy ostya szine alatt veszi őt, ha löbb részben veszi, csak ugyanazt az egy Krisztust nyeri.

A manna az engedetleneknek, kik azt a tilalom daczára másnapra eltették, megromlott; az Oltáriszentség azoknak, kik azt sulyos bűnben vesszük magukhoz, vagyis az engedetleneknek (mert minden bűn engedet-

lenség) romlásukra, vagyis kárhozatukra válik.

A szerető Isten nem érte be azzal, hogy megnyitván az eget kapuit, azokon át mennyei kenyérrel árasztja el negyven évig vándorló gyermekeit, kevés volt neki ezzel jelképezve szemlélni azt a sűrű manna-hullást, mely az ő áldott Krisztusa jóvoltából annyi századokon át a szentáldozások millióiban elárasztja a lelkeket; szeretett népe közepében, a szent sátorban, az újszövetségi templomokat jelentő szentek-szentjében, a frigynek szekrényében is előre figyelmeztető kedves jelül ott akarta látni az égi kenyeret, aranyedényben, úgy, a mint ott lesz az Oltáriszentség megőrizve az áldoztató helyben s az oltár fölött trónoló Urmutatóban. Így jobb szerette Isten az ő földi lakóhelyét, szivesebben időzött szent sátra alatt, így telt neki kedve az ő ittmaradásában, mert a megőrzött manna az ő szíve gyönyörűségét, az Oltáriszentségben való velünkmaradását jelentette.

Mit szóljunk a manna kedvességéről, zamatjáról? hirdette ez is előre azt az égből szállott kenyeret, mely teljes minden gyönyörűséggel! Mit annak finomságáról, választékosságáról? Valóban jele az angyalok kenyérének, az Oltáriszentségnek, tőle a lélek gyönyörűséggel telik el s a

finomult szellem érzékenyebb izléssel azt a mennyei hájt szüresöli, a melyet az angyalok élveznek.

Ha azonban a mannat az Oltáriszentséghez mérjük, mi fölöttébb főségesnek és tökéletesnek találjuk emezt, amannál, valóba nolyan a különbség is közöttük, mint a kép és a valóság közt. Minden áldozó igazat ad Jézus szavainak: «Bizony, bizony mondom nektek: nem Mózes adott nektek kenyeret az égből, hanem az én Atyám ad nektek *igazi kenyeret mennyből*». Mert a manna, ha előképe is az Oltáriszentségnek, ha van is benne hasonlóság hozzá, annak, a ki az Oltáriszentséget élvezte, a manna majdnem semmi!

De a mennyországnak is lesz mannája, mert Jézus üzeni nekünk a szeretet Apostola által: «*A győzedelmesnek elrejtett mannat adok*». (Jel. 2, 17.) Minő lehet ez az elrejtett, vagyis titkos manna? Megoldja ezt a kérdést az, a mit Isten munkáiról a cikkely elején mondtunk. Az arány, rend és törvényszerűség szerint, a mily nagy a különbség az Oltáriszentség és manna között, olyan az elrejtett manna és az Oltáriszentség közt; a két aránynak aránymutatója végtelen.

Most hiszszük, mert a hit és elme tanítja: odaát majd megtudjuk, mert Isten birtokul adja.

KIMUTATÁS

a Budapesti Központi Oltáregyesület által 1897—1899. években elajándékozott egyházi szerekről.

Ezen tárgyak a következő templomok között osztottak ki:

Jelzések: † Plébániatemplom. * Filiatemplom. ◊ Kápolna, zárda vagy kórház.

1897.

V. A besztercei egyházmegyében:

† 1. <i>Dóval</i> :	* 6. <i>Szelece — Sálfalva</i> :	1 fehér miseruha
1 vörös miseruha	1 kehely	1 pacificale
1 viola palást.	6 oltárgyertyatartó	2 imatábla
† 2. <i>Koós</i> :	1 fehér miseruha	1 alba
1 kehely megaranyozása	1 fekete miseruha	1 karing
1 ünnepi fehér miseruha	3 canontábla	1 öv,
1 hármassz. olajtartó	1 oltárterítő	† 4. <i>Kelő</i> :
1 alba	2 alba	1 kehely
1 karing	2 karing	1 fekete miseruha
4 corporale	2 corporale.	1 antipendium.
2 vállkendő	† 7. <i>Vriczkó</i> :	† 5. <i>Kis-Garam</i> :
6 kehelytörlő	6 oltárgyertyatartó	1 menyezet 4 ruddal
4 kéztörlő	3 canontábla	1 burza
4 kehelyfedő	1 burza	1 beteglátogatási készülék
1 öv.	1 oltárterítő	1 corporale.
◊ 3. <i>Korpona</i> :	1 karing.	† 6. <i>Kis-Keresnye</i> :
1 fehér miseruha		1 oltárkereszt
1 fekete miseruha		2 vörös ministránsruha
1 viola miseruha		2 vállkendő
1 ostyasütővas		6 kehelytörlő
1 oltárterítő		4 kéztörlő
2 alba		6 kehelyfedő
4 ministránskaring.		1 öv
† 4. <i>Miklósfalva</i>		4 ministránskaring
1 füstölő tömjéntartóval		1 oltárterítő
1 burza		1 antipendium.
1 magánstola		◊ 7. <i>Korpona</i> :
1 misekönyv		1 zöld miseruha
1 alba.		1 pacificale
† 5. <i>Szelece</i>		3 corporale
1 füstölő tömjéntartóval		6 kehelytörlő.
1 pacificale		† 8. <i>Neczpáll</i> :
1 viola miseruha		1 kehely
1 velum		1 viola palást
1 halotti misekönyv.		1 pacificale.
	1898.	
	* 1. <i>Erdőköz — Mihálytelek</i> :	
	1 szentségmutató	
	1 velum	
	1 halotti misekönyv	
	2 ministránskaring.	
	† 2. <i>Felső-Lehota</i> :	
	1 tabernaculum	
	1 szentségmutató	
	1 oltárkereszt	
	1 oltárlámpa	
	1 ciborium	
	6 oltárgyertyatartó	
	2 oltárterítő.	
	* 3. <i>Garam-Kürtös — Majláth</i> :	
	1 kehely	

* 9. Turóc-Szt-György =
Polik:

- 1 kehely
- 1 fehér miseruha
- 1 fekete miseruha.

† 10. Turóc-Szent-Mária:

- 1 viola miseruha
- 1 vörös miseruha
- 1 velum
- 1 öröklámpa
- 1 füstölő tömjéntartóval.

* 11. Turóc-Szent-Mária =
Jeszénice:

- 1 fehér miseruha
- 1 ciboriumköpenyke
- 1 öröklámpa.

† 12. Zólyom-Bücs:

- 1 ünnepi fehér miseruha
- 1 pacificale
- 1 alba
- 1 karing.

o 13. Zólyom-Szent-András
= Borosznó:

- 1 fehér miseruha
- 1 alba
- 2 corporale
- 2 vállkendő
- 6 kehelytörlő
- 4 kéztörlő
- 1 kehelyfedő
- 1 öv.

1899.

† 1. Felső-Lehota:

- 1 fehér miseruha
 - 1 viola miseruha
 - 1 vörös miseruha
 - 1 velum
 - 1 ciboriumköpenyke.
- † 2. Garam-Mindszent:
- 1 világos palást
 - 1 misekönyv
 - 1 füstölő tömjéntartóval.

o 3. Gyetva:

- 1 ciborium
- 1 fehér miseruha
- 1 vörös miseruha
- 1 ciboriumköpenyke
- 1 velum
- 1 magánstola
- 1 füstölő tömjéntartóval
- 1 halotti misekönyv
- 1 hurza
- 2 alba
- 2 karing
- 2 corporale
- 2 vállkendő
- 6 kehelytörlő
- 6 kéztörlő
- 1 öv.

† 4. Mosóc:

- 4 oltárterítő
- 1 alba
- 1 karing
- 12 kehelytörlő

12 kéztörlő

4 vállkendő.

† 5. Matyók:

- 1 vörös miseruha
- 1 velum
- 1 füstölő tömjéntartóval
- 1 vörös ministránsruha
- 2 ministránskaring.

* 6. Turóc-Szent-György
= Slován:

- 6 oltárgyertyatartó
- 3 canontábla
- 1 halotti misekönyv.

† 7. Turóc-Szent-Mária:

- 4 oltárgyertyatartó
- 1 fehér palást
- 1 fekete palást
- 1 misekönyv.

8. Turóc-Szent-Péter:

- 1 menyezet 4 ruddal.

† 9. Vriczkó:

- 1 öröklámpa
- 1 pacificale 1 alba
- 3 corporale 1 öv.

† 10. Znió-Váralja:

- 1 vörös miseruha
- 1 fehér palást 1 velum.

o 11. Znió-Váralja:

- 1 vörös miseruha.

† 12. Zólyom-Lipce:

- 1 viola miseruha
- 2 vörös ministránsruha
- 2 ministránskaring.

VI. A pécsi egyházmegyében:

1897.

† 1. Bikal:

- 1 fehér miseruha
- 1 szenteltviztartó hintővel.

* 2. Bikal-Nagyhajmás:

- 1 kehely
- 1 viola miseruha
- 1 magánstola.

o 3. Német-Bóly:

- 6 oltárgyertyatartó.

† 4. Német-Ürögh:

- 1 menyezet 4 ruddal
- 1 kehely
- 1 pacificale
- 1 kehely megújítása.

o 5. Paks:

- 1 fehér miseruha.

1898.

† 1. Kis-Szekely:

- 1 violaszini palást
- 1 ciboriumköpenyke
- 1 alba
- 1 karing.

o 2. Német-Márok — Pócsa:

- 1 velum
- 1 alba
- 1 karing

3 corporale	1 burza	1 misekönyv
3 vállkendő	1 beteglátogatási készülék	1 magánstola.
6 kehelytörő 3 kehelyfedő.	1 füstölő tömjéntartóval.	† 5. <i>Bonyhád</i> :
o 3. <i>Pécs-Szigetközváros</i> — <i>Szent-Donát</i> :	* 2. <i>Babarcz-Kis-Nyárad</i> :	1 menyezet 4 ruddal
1 fehér miseruha	1 fehér miseruha	1 velum
2 oltárterítő	1 fehér palást	1 karing.
1 alba	1 velum	† 6. <i>Lovász-Helény</i> :
2 corporale	2 ministránskaring.	1 ciborium
2 vállkendő	* 3. <i>Babarcz-Liptóti</i> :	1 fehér miseruha
6 kehelytörő	1 fehér miseruha.	1 viola palást
4 kéztörő	† 4. <i>Burunya-János</i> :	1 ciboriumköpenyke
	1 fehér miseruha	1 alba
	1 viola miseruha	1 vállkendő.
	1 velum	† 7. <i>Nagy-Mányok</i> :
	1 burza	1 viola miseruha
	1 pacificale	1 fehér palást.

1899.

† 1. *Apat*:

1 fehér palást

VII. A székesfehérvári egyházkerület:

	1 viola miseruha	1 alba
	1 fehér palást	1 karing
	1 velum	2 corporale
	3 canontábla	2 vállkendő
	1 alba	6 kehelytörő
	1 karing	4 kéztörő
	2 oltárterítő	2 kehelyfedő
	2 corporale	1 öv.
	2 vállkendő	* 3. <i>Csoór-Inota</i> :
	6 kehelytörő	1 fehér miseruha
	4 kéztörő	1 alba
	4 kehelyfedő	1 karing
	1 öv	2 corporale
	4 ministránskaring.	2 vállkendő
	* 5. <i>Vörösvár-Szent-Iván</i> :	6 kehelytörő
	1 vörös miseruha	4 kéztörő
	1 velum	2 kehelyfedő
	1 oltárterítő	1 öv
	1 alba.	1 viola miseruha.
		o 4. <i>Hideghát — Mária-</i> <i>Remete</i> :
		1 fehér miseruha.
		† 5. <i>Pázmánd</i> :
		6 corporale
		12 kehelytörő
		12 kéztörő
		6 vállkendő

1898.

† 1. *Bla*:

1 öröklámpa

1 velum.

† 2. *Csoór*:

1 burza

1 beteglátogatási készülék

6 kehelyfedő.
 * 6. Ráczkeve = Becse:
 1 viola miseruha
 1 oltárterítő.
 † 7. Sár-Abá:
 1 vörös miseruha
 1 fehér palást.
 † 8. Tökölé:
 1 kehely aranyozása
 1 viola miseruha
 1 alba
 1 karing
 2 ministránskaring.
 o 9. Tökölé-Szent-Anna:
 1 alba
 1 karing.

1890.

† 1. Balinka:
 1 fehér palást
 1 fekete palást
 1 öröklámpa
 1 oltárkereszt
 1 szenteltviztartó hintővel
 1 keresztelési tálcza
 1 kánával

2 karing
 6 kehelytörő
 6 kéztörő
 2 kehelyfedő.
 † 2. Csóór:
 1 fekete palást
 1 misekönyv
 1 halotti misekönyv.
 * 3. Csóór-Inota:
 1 kehely
 1 hurza
 1 alba
 1 beteglátogatási készülék
 2 corporale
 2 vállkendő
 6 kehelytörő
 6 kéztörő.
 † 4. Csánth:
 1 szentségmutató aranyozása
 1 pacificale
 1 oltárterítő.
 * 5. Ráczkeve = Becse:
 1 viola palást
 1 fekete palást
 2 viola ministránsruha.
 † 6. Sár-Abá:
 1 viola miseruha

1 fekete palást
 1 füstölő tömjéntartóval.
 † 7. Tótfalu:
 1 fehér miseruha
 1 velum
 1 öröklámpa
 1 pacificale
 3 canontábla
 1 ostyasütővas
 2 ministránskaring.
 † 8. Tökölé:
 1 menyezeti javítása
 1 fehér miseruha
 2 alba
 2 karing.
 o 9. Tökölé-Szent-Anna:
 6 oltárgyertyatartó
 1 oltárterítő
 1 alba
 1 karing.
 * 10. Vörösvár-Szent-Iván:
 1 viola palást
 1 magánstola
 2 alba
 2 karing
 2 fekete ministránsruha.

VIII. A szombathelyi egyházmegyében:

1897.

† 1. Bándoly:
 1 kehely
 1 misekönyv
 1 alba
 1 karing
 2 corporale
 2 vállkendő
 6 kehelytörő
 4 kéztörő
 4 palla
 1 öv.
 * 2. Egervár-Nagy-Pál:
 1 fehér miseruha
 1 magánstola

1 karing.
 † 3. Egyházas-Füzes:
 1 ünnepi fehér miseruha
 2 vörös ministránsruha
 2 ministránskaring.
 † 4. Felső-Paty:
 1 kehely aranyozása
 1 szentségmutató aranyozása
 1 füstölő tömjéntartóval
 1 velum
 1 misekönyv
 1 halotti misekönyv
 2 alba
 2 karing
 2 corporale
 2 vállkendő
 6 kehelytörő
 4 kéztörő
 4 kehelyfedő
 2 öv
 4 ministránskaring.
 † 5. Felső-Szeménnyé:
 1 füstölő tömjéntartóval
 1 fehér miseruha
 1 ciboriumköpenyke
 1 misekönyv
 2 oltárterítő.
 † 6. Inzéd:
 1 fehér miseruha
 1 fehér palást

1 velum	1 fekete miseruha	1 velum
1 alba	1 misekönyv	1 misekönyv
2 fekete ministránsruha	3 canontábla	2 alba
2 ministránskaring.	1 alba	2 karing
† 7. Iváncz:	1 karing	2 corporale
1 menyezet 2 ruddal	2 corporale	2 vállkendő
1 fehér palást	2 vállkendő	6 kehelytörő
1 velum	6 kehelytörő	4 kéztörő
1 ciboriumköpenyke	4 kéztörő	4 kehelyfedő
1 misekönyv	4 kehelyfedő	1 öv.
2 alba	4 ministránskaring.	† 15. Nagy-Páse:
2 vörös ministránsruha	† 12. Nagy-Lengyel:	1 kehely aranyozása
2 ministránskaring.	1 kehely aranyozása	1 füstölő javítása
† 8. Kukudr:	1 vörös miseruha	1 öröklámpa
1 szenteltviztartó hintővel	1 fehér palást	1 pacificale
1 halotti misekönyv	1 magánstola	1 fehér miseruha
2 oltárvánkos	1 alba	1 fekete miseruha
1 alba	1 karing	1 viola miseruha
1 karing	2 corporale	1 fehér palást
4 corporale	2 vállkendő	1 fekete palást
2 fekete ministránsruha	6 kehelytörő	1 viola palást
2 ministránskaring.	4 kéztörő	1 velum
* 9. Léka — Hosszúszeg:	4 kehelyfedő	1 alba
6 oltárgyertyatartó	2 ministránskaring.	1 karing
1 füstölő tömjéntartóval	* 13. Nagy-Német-Szent-Mihály = Kis-Szt-Mihály:	2 corporale
1 fehér palást.	1 öröklámpa	2 vállkendő
* 10. Letenye — Bacsahely:	1 füstölő tömjéntartóval	6 kehelyt
1 menyezet 2 ruddal	1 fehér miseruha	4 kéztörő
1 ciborium	1 fekete miseruha	4 kehelyfedő
1 fehér miseruha	2 alba	1 öv.
1 fekete miseruha	2 karing	* 16. Ősi-Szent-Péter = Kondorja:
1 ciboriumköpenyke	2 corporale	1 menyezet 2 ruddal
1 alba	2 vállkendő	1 öröklámpa.
1 karing	6 kehelytörő	† 17. Sámfalva
2 corporale	4 kéztörő	1 fekete miseruha
2 vállkendő	1 kehelyfedő	1 viola miseruha
6 kehelytörő	1 öv.	1 misekönyv
4 kéztörő	* 14. Nagy-Német-Szent-Mihály = Mérem:	1 alba
2 kehelyfedő.	1 fehér miseruha	1 karing
* 11. Muraszombat — Mura-Csermely:	1 viola miseruha	6 kéztörő
1 kehely	1 fekete miseruha	1 öv.
4 gyertyatartó	1 fehér palást	† 18. Szent-Benedek:
1 fehér miseruha		1 tabernaculum

2 tabern. gyertyatartó
 1 kehely
 4 oltárgyertyatartó
 1 fehér miseruka
 1 fekete miseruha
 1 zöld miseruha
 1 miscskönyv
 3 canontábla
 1 alba
 2 karing
 2 corporale
 2 vállkendő
 6 kehelytörlő
 4 kéztörlő
 4 kehelyfedő
 1 tab. corporale
 4 ministránskaring.
 ○ 19. Szombathely :
 1 ünnepi fehér miseruha
 1 köznapj miseruha
 1 zöld miseruha
 1 velum
 1 füstölő tömjéntartóval
 1 szenteltviztartó hintővel
 2 alba
 2 karing
 4 corporale
 3 vállkendő
 6 kehelytörlő
 4 kéztörlő
 4 vörös ministránsruha
 2 fekete ministránsruha.
 † 20. Vámos-Család :
 1 oltárkereszt
 1 öröklámpa
 1 füstölő tömjéntartóval
 1 fehér miseruha
 3 alba
 2 karing
 2 corporale
 2 vállkendő
 6 kehelytörlő
 4 kéztörlő

4 kehelyfedő
 2 öv.

1898.

† 1. Alsó-Szölnök :

1 oltárkereszt
 1 oltárlámpa.
 † 2. Felső-Szénégető :
 1 karing.
 * 3. Felső-Szénégető =
 Üvegkuta :
 1 kehely megaranyozása
 1 öröklámpa
 12 kehelytörlő.

* 4. Kertes = Lipócz :

1 kehely
 1 fehér miseruha
 1 oltárkereszt
 1 alba
 1 karing
 2 corporale
 2 vállkendő
 6 kehelytörlő
 4 kéztörlő
 1 kehelyfedő
 1 ö
 2 ministránskaring

† 5. Kethely :

1 fehér ünnepi miseruha
 1 világos palást
 1 ciboriumköpenyke
 1 velum
 1 füstölő tömjéntartóval
 2 alba
 2 karing
 6 corporale
 2 vállkendő
 6 kehelytörlő
 6 kéztörlő
 2 oltártakaró.

† 6. Millei :

1 kehely aranyozása
 1 fekete miseruha
 1 fehér palást

1 ciboriumköpenyke
 1 burza
 6 kehelytörlő
 6 kéztörlő
 1 corporale
 2 ministránskaring.
 † 7. Nagy-Pöse :
 1 vörös miseruha.
 * 8. Nagy-Pöse = Ludad :
 1 fehér miseruha.
 * 9. Nagy-Pöse = Nagy-
 Csömöte :
 1 kehely javítása
 1 pacificale javítása
 1 öröklámpa javítása
 1 alba
 6 kéztörlő
 † 10. Bédics :
 1 menyezet 4 rúddal
 1 fehér palást
 1 fekete magánstola
 1 velum
 1 burza
 1 beteglátogatási készülék
 1 öröklámpa
 3 corporale
 3 vállkendő
 6 kehelytörlő.

○ 11. Szombathely :

1 világos palást
 1 velum
 1 burza
 1 beteglátogatási készülék
 3 corporale
 2 öv
 2 ministránskaring.

* 12. Vas-Nádass-Halagy :

1 kehely
 1 beteglátogatási készülék
 1 burza
 1 ciboriumköpenyke
 1 velum
 1 szenteltviztartó hintővel
 1 halotti miscskönyv

2 vörös ministránsruha
 1 alba
 1 karing
 2 corporale
 2 vállkendő
 6 kehelytörlő
 4 kéztörlő
 2 öv
 2 ministránskaring
 † 13. *Város-Szalónak* :
 1 vörös miseruha
 1 füstölő tömjéntartóval
 2 vörös ministránsruha
 2 oltárterítő
 6 vállkendő
 6 kehelytörlő
 6 kéztörlő
 2 ministránskaring
 † 14. *Zala-Tárnok* :
 1 szentségmutató
 1 fehér miseruha.

1890.

† 1. *Alsó-Bogos* :
 1 szentségmutató
 1 ciborium
 1 ciboriumköpenyke
 1 velum.
 † 2. *Bellatinz* :
 1 színes miseruha
 1 fekete miseruha
 1 alba
 1 vállkendő
 6 kehelytörlő.
 † 3. *Egyházas-Szecsőd* :
 1 kehely
 1 fehér miseruha
 1 fehér palást
 1 velum
 1 ciboriumköpenyke
 1 füstölő tömjéntartóval
 1 misekönyv
 1 halotti misekönyv

2 alba
 2 karing.
 † 4. *Felső-Szénégető* :
 1 fehér palást
 1 burza
 1 beteglátogatási készülék
 1 szenteltviztartó hintővel.
 † 5. *Kis-Unyom* :
 1 vörös miseruha
 1 magánstola
 1 halotti misekönyv.
 * 6. *Kis-Unyom — Nagy-Unyom* :
 1 vörös miseruha
 1 velum
 1 misekönyv
 2 alba
 1 karing
 2 ministránskaring.
 * 7. *Kis-Unyom — Sorli-Palányi* :
 2 alba
 1 karing.
 † 8. *Kápfalva* :
 1 velum
 4 ministránskaring.
 * 9. *Kápfalva-Letér* :
 1 burza
 1 beteglátogatási készülék
 2 vörös ministránsruha
 † 10. *Nagy-Pöse* :
 1 fehér miseruha
 1 ciborium
 1 misekönyv.
 * 11. *Nagy-Pöse — Ludad* :
 1 kehely.
 * 12. *Nagy-Pöse — Nagy-Csömöte* :
 1 fehér palást.
 † 13. *Német-Szent-Grót* :
 2 alba
 1 karing.

† 14. *Bédics* :
 1 szentségmutató javítása
 1 kehely aranyozása
 1 oltárkereszt
 1 füstölő tömjéntartóval
 1 misekönyv
 † 15. *Szarvaskend* :
 1 viola miseruha
 1 velum
 1 pacificale
 1 osztyasütővas
 2 corporale
 6 kehelytörlő
 6 kéztörlő
 2 kehelyfedő
 1 öv.
 † 16. *Strém* :
 1 fehér palást.
 * 17. *Szent-Kút — Német-Büls* :
 1 szentségmutató
 1 ciborium
 1 ciboriumköpenyke
 1 fehér miseruha
 1 velum
 1 misekönyv.
 ° 18. *Szombathely* :
 1 kehely
 1 vörös miseruha.
 † 19. *Vizlendva* :
 1 fehér miseruha
 1 fehér palást
 1 ciboriumköpenyke
 1 burza
 1 beteglátogatási készülék.
 ° 20. *Vizlendva-Máriahegy* :
 4 oltárgyertyatartó
 1 alba
 5 corporale
 2 vállkendő
 1 antipendium.

IRODALOM.

P. Basilius Balthasar: *Das Geheimniss aller Geheimnisse. Asketische Bibliothek III. 9. Herder, Freiburg.*
 Ára 3 márka. Midőn a lelki olvasmányaink szolgálatát szolgáló könyveket, mik bennünk a tudást és lelkesültséget az Oltáriszentség iránt öregbitik, bemutatjuk, első közé kell soroznunk Balthasar munkáját, mely, kivált azoknak, kik gyakrabban járulnak a szentáldozáshoz, hasznos könyvül szolgál. Harmincz elmélkedést tartalmaz, melyet 388 oldalon öt csoportba foglal; minden elmélkedésnek négy pontja van s befejezésül buzdító gondolatokat közöl. Az első csoport elmélkedései szólnak az Oltáriszentségről, magában véve kifejtve, ki van jelen, ki számára, mikor és hol; az Istenember mint bíránk, orvosunk, atyánk és királyunk; dicsőséggel, hatalommal, nagyságával, szerető egyesülésben; szegényen, mert ő bőkezű, az ember pedig nyomorultul fogadja; engedelmesen a pap és ember iránt; mint eledel és kenyér mindig a miénk; mint a ki nem adhat többet, tovább nem mehet, mert méltatlannak is, hálátlannak is adja magát: a bocsánat, kegyelem, erősség és szeretet emléke; a győzedelmes Egyháznak öröme, öröme és vigasza a küzdő Egyháznak, segítsége a szenvedőnek.

A második csoport a szentáldozási előkészületet tartalmazza; legyen tiszta a lelkiismeret az ártatlanságban, bánattal ellenszenvtől, vágyakozásoktól; tiszta a szándék, nem szokásból, hanem mint betegek az orvoshoz, jegyes jegyeséhez, legtisztább szeretetből járulva hozzá; kelletlenség nélkül, égő, benső és szerető vágygyal; élő hittel, erős reménnyel, izzó szeretettel, mély alázattal; az evangéliumi százados hitével, a bélpoklos reményével, Magdolna szeretetével, Zakens vágyakozásával. Az elmélkedések következő csoportja az Oltáriszentség gyümölcseiről szól, a mennyiben óvszer a bűn ellen, fékezi a szenvedélyeket, meggyőzi a kísértéseket, elűzi a gonosz szellemet: ad lelki erőt, hátorságot, istenáldást, kegyelmet; kielégítő, édes, szívemelő, erősítő élvezet; a tisztaság kegyelmét adva, a bűnökből kiemel, a vágyakat fékezi, az ördögöt megköti, szűzességet megőrzi: édes vigasz, erősítő utavaló, biztosító és hatásos zálog. A negyedik csoportnak tárgya a szentmise, mint főnséges, csakis Istennek Istentől bemutatott Istenáldozat, szennynélküli, szent és tökéletes; hiány és megosztás nélkül, páratlan; hálaadó, engesztelő: kérő áldozat. Végül az ötödik csoport a szentmise gyümölcseivel foglalkozik s megmutatja, minő segítség az testi-lelki bajainkban és veszedelmeinkben és pedig bőséges, gyors, szemmel látható, szükséges segítség, a miért is kellően elkészülve, ájtatosan, hallgatagon, figyelmesen legyünk rajta jelen: tiszta szándékkal. Az utolsó két elmélkedés a mise-

hallgatás és szentáldozás körül elkövetett bűnökről szól.

Az elmélkedések gazdagok szentírási példákban; világosan kifejtettek; keresetlenek; a szívet megragadják és átdolgozzák.

A könyvet a hozzája fűzött imád-ságos rész még hasznavehetőbbé teszi.

A papok számára szentíréséhez készítő és hálaadó imákat is foglal magában. Megjegyezzük, hogy a könyv latin eredetiben jelent meg: a német csak fordítás.

★

Aster: Castitas, a legszebb erény. Aszketikus munka 3 kötetben. Megjelent az első kettő. Egy kötet ára postai küldéssel 1 kor. 40 fill. Kapható az »Egyl. Zeneközlöny» szerkesztőségében. Budapest, IV., Váci-utca 45, II. 12.

Az Oltáregyesület elhunyt tagjai

1899. évben.

özv. Vlasics Pálné szül. Höffer Anna Lukács-háza, Werb Károlyné Pécs, Wist Aloisia, Zay Ferencz Szent-Erzsébet. Albert György Kis-Csömöte, özv. Ávár Örsze Nagy-Csömöte, Balaton Mihály Seregélyháza, öreg Balogné Molnár Anna Ludad, Derkits Erzsébet, Dampf Teréz Szent-Elek, Ekkert Magdolna Paári Ekrich szül. Genstaller Mária Csepel, Effinger Eleonora, Fekete Mária Tolcsa,

Frisch Teréz Szent-Elek, Fodor György Levelek, Giel Jakab Párdány, özv. Hegedüs Istvánné Nagy-Csömöte, Horváth Katalin Vizlendva, Horn Teréz Sz.-Iván, Kovács Borbála Lelesz, Klinkó Margit Milyi, Kovács Katalin Jászberény, Kecskés Rozália Budapest, Kukov Neda Ó-Bessenyo, Katona Mihályné Jánk, Kocsir Verona Tatár-Szent-György, Kovács Katalin Budapest, Kolyvek Mária Aszalón, Kalmár Katalin K.-K.-Félegyháza, Ködmön Rozália Szent-Erzsébet, Kovács Mária, Kovács Rozália, Kovács Katalin Lelesz, Kortos Erzsébet Török-Szent-Miklós, Kálmán István Kis-Csömöte, Kopházi György Isztimér, Káties Thekla Szent-Elek, Keller Erzsébet Budapest, Kovács Józsa Budapest,

(Folytatjuk.)

Szerkesztő: Kutschera József.

JUSTH BÉLA

kárpitos-mester és diszítő,
a budapesti közp. Oltáregyesület
szállítója,

**Budapesten,
VII., Rottenbiller-utca 6a.**

★

Elvállal

*magánlakások, egyesületi-
és körhelyiségek teljes be-
rendezését, továbbá elfogad
és pontosan teljesít minden
e szakmába vágó javítá-
sokat.*

WALSER-VARGA-féle

Sacerd. etiam. erga u. à 1 kor.

ÖRÖKIMÁDÁS IMAKÖNYVE

gyönyörű teljes kiadásban (30 óra), Akantisz V. számos színezett művészi rajzaival és képekkel, megjelent és kapható. És pedig:

- I. Számos színes rajzokkal (körülbelül 130 képpel):
a) lúze 2 kor. 60 fill., b) vászonkötés, vörösvágás 3 kor. 5
- II. Finomabb papíron, színes rajzokkal (körülbelül 130 képpel):
a) lúze 3 kor., b) vászonkötés, vörösvágás 3 kor. 10 fill., c) bőrkötés, vörösvágás 5 kor., d) bőrkötés, aranyvágás 6 kor., e) finomabb borjubőrkötés, párnázva, aranyvágás 8 kor.
- III. Igen finom papíron, számos finoman színezett rajzokkal (összesen körülbelül 130):
a) finom bőrkötés, aranyvágás 7 kor., b) finom borjubőrkötés, párnázva, aranyvágás 9 & 11 kor., c) ugyanez a legfinomabb bőrbe kötve, a legfinomabb aranyozással, oxidált ezüstlapocskákkal 20 kor.
- IV. Ugyanez a könyv öreg betűkkel (Arany Korona nagyságban):
a) jó minőségű papíron, háromszáznál több szép képpel, [vászonkötésben, tokkal 6 korona, b) tartós bőrkötés, aranyvágással 7 kor.
- V. Pótkönyv az első és második kiadáshoz:
A mennyivel terjedelmesebb ez a teljes kiadás (30 óra van benne), az külön is kapható.

➤ ➤ Ára a 14 új órának vászonkötésben 1 korona 20 fillér. ➤ ➤

Az új teljes kiadás megrendelhető:]

VARGA MIHÁLY plébánosnál Csongrád-Csanyon.

REMÉNYSÉGÜNK

AZ OLTÁRISZENTSÉG-IMÁDÁS ÉS MÁRIA-TISZTELET
KÉPES HAVI FOLYÓIRATA.

Szerkesztő-kiadó

Varga Mihály csongrád-csanyai plébános.

➤ Előfizetési ára ➤

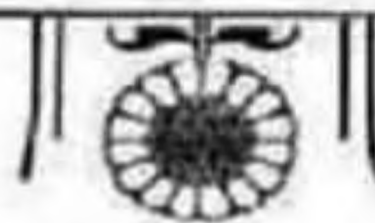
Egész évre csak 2 kor. 60 fill.

Félévre csak 1 kor. 40 fill.

Megrendelhető a szerzőnél Csongrád-Csanyon.

A ki kér, kiz mutatványszámot ingyen.

*Egyházi ruhák
és fehérneműek.*

*Egyházi és egyleti
zászlók. Műhímezés.*

Templom- és kápolna-berendezések.

Kitüntette: Szeged 1876. Székesfehérvár 1879. Deés 1879. Budapest 1885. 1896.

Magyarország legrégebb
egyházi szerek és zászlók gyára

OBERBAUER ALAJOS UTÓDA

József Ing és Klótild Ingasszony ő cs. és kir. fenségeinek utv. szállítója

BUDAPEST, IV. kerület, Váci-utca 15. szám alatt.

Alapított 1863-ik évben.

Elismert megbízhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsan felszerelt egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges tárgyaikat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen: miseruhákat, pluviale, dalmatika és ornátusokat. Egyházi és társulati lobogók.

*Tűzoltók, iskolásgyermek, Mária-társulati, ipartársulati, dal-
egyleti és temetkezési egyleti zászlókat.*

Szentszobrokat, esillárokat, ciborium és kelyheket. Pall és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat. Monstranciák, stánczó-képek, oltárok, Urkoporsókat stb. Nagy választék arany, ezüst és selyemhímzésekben, valamint hímzett egyházi ruhákban.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák, oltárgyertyatartók megerüstözését vagy megaranyozását elvállalom és olcsón készítem el. Képes árjegyzéket és költségvetést kívánatra bérmentve küldök.

